

MISIUNEA ARTEI

În Tezele C.C. al P.C.R. pentru Congresul al XI-lea al partidului este subliniat rolul deosebit al literaturii și artei în formarea și educarea omului nou, precizându-se fără echivoc că și în viitor partidul va stimula făurirea unei arte de o înaltă ținută umanistă, bogată în idei și sentimente nobile, inspirată din viața și munca poporului, din idealurile socialismului și comunismului, folosind stiluri și maniere de creație diferite, o artă angajată, care să îmbogățească patrimoniul culturii noastre socialiste și tezaurul valorilor universale, o artă care să contribuie la continua înflorire a vieții spirituale a poporului nostru.

În concepția creatorilor noștri de valori artistice este foarte limpede ideea că — potrivit materialismului dialectic și istoric — în artă își găsesc reflectarea gradul dezvoltării sociale, caracterul forțelor și relațiilor de producție într-o anumită etapă istorică și de aceea tot ce realizează creatorii noștri — de la scriitori la artiștii plastici, de la muzicieni la cineaști — este expresia fidelă și în același timp dinamizatoare a realităților românești contemporane. „Arta se dezvoltă în strînsă legătură cu dezvoltarea socială și națională a societății — se spune în proiectul de Program al P.C.R. — corespunzător condițiilor specifice ale fiecărei epoci și națiuni... Adevărata artă a exprimat întotdeauna realitatea socială în procesul dezvoltării ei istorice“.

Făurind arta acestui timp și a acestui loc, creatorii valorilor spirituale din România socialistă au un vast și generos cîmp de inspirație în realitățile construcției socialiste, iar scopul principal al creației lor este desprins din proiectul de Program: să cultive „sentimentul răspunderii în muncă și al datoriei față de patrie, popor și partid, față de viitorul socialist și comunist al României“. În această nobilă muncă ei știu că forța educativă exemplară a creației lor este proporțională cu adevărul pe care îl încorporează. Arta adevărată a acestui timp are în centrul ei omul complex al epocii, constructorul avîntat al prezentului și viitorului. Pentru a-și îndeplini misiunea nobilă cu care o investește partidul arta și literatura noastră trebuie să aibă eroi exemplari. Și eroul exemplar trebuie să fie mai înainte de toate — cum spunea un critic — un erou adevărat nu în sensul unei copii a cutărui sau cutărui ins, ci o expresie a unei veridicități psihologice pe un plan superior estetic. Acest adevăr îl determină pe consumatorul de artă să acorde credit operei respective, să mediteze la sensurile ei, să se confrunte cu ea. Arta angajată social este aceea care reflectă întregul complex al vieții, iar eroul exemplar promovat de ea este acela care ne propune să retrăim, prin el, datele esențiale ale existenței noastre, și nu ceea ce este accidental, nesemnificativ. Personajul este exemplar — scria cu îndreptățire criticul Valeriu Rîpeanu — în măsura în care actele lui, faptele lui sînt firești și nu rodul unei demonstrații. Pentru că demonstrația ucide arta. Pentru că niciodată cititorul nu s-a confruntat cu un personaj făcut să demonstreze o teză, ci cu unul care trăiește la tensiunea mistuitoare a adevărului.

Asemenea opere au fost avute în vedere, cînd, într-o pagină din Programul Partidului, s-a scris că „operele de artă valoroase trebuie să devină bun al întregului popor“.

CRONICA

Ancheta „Cronicii“ (pg. 4-5)

MUNCA SCRITORULUI

Andi Andrieș • Ion Istrati • Ioanid Romanescu

Corneliu Sturza • Nicolae Turtureanu • Nicolae

Țațomir • Haralambie Țugui

Sala gotică de la Cetățuia

Sara pe deal

Sara pe deal ascult
buciumul lui eminescu,
de două mii de ani
cum sună cu jale.

Vine, tot vine, cîntecul lui
dintr-un tare demult
al sufletului nostru —
dintr-un foarte departe
al istoriei.

Vine, tot vine, cîntecul lui
dintr-o dalbă dimineață —
și cum vine el așa pe sub soare,
se tot încarcă de dimineți
dar drumul e lung, tare lung
și ajunge la noi abia sara

și atunci nici nu urcă pînă la noi
se oprește pe dealul din suflet
unde știe că-l așteaptă poetul
nostru cel mare și sfînt,
domnul nostru mihai eminescu —

și de acolo cîntă el cîtinel
pentru două mii de ani
și încă pentru alte două mii
de dalbe vecii.

Lucian VALEA

În galeria CRONICA

AURELIAN
DINULESCU

Aurelian Dinulescu expune o suită de compoziții mici, încadrate alb, încît impresia de gracilitate și de acuratețe, ivită la apariția primelor sale expuneri, se menține și acum, anunțînd o componentă definitorie. Prin excelență pictură de interior, această artă nu clamează, nu șochează decorativ, ceea ce-și permite însă, cu anume obstinație, este menținerea într-un ironism galant. Dominantă agrementată și mai mult de tonalitatea plăcută, odihnitoare a suprafețelor mari, tratate cu savoare reținută, catifelat.

Spiritul disimulativ al lui Aurelian Dinulescu vine dintr-o fermecătoare pornire ascordantă avînd la un pol admirația nostalgică a meseriașului pentru universul perfect al unui Velazquez sau Watteau iar la celălalt tentația angosatului pentru simbolica absurdă a unui Magritte Șansa acestei discordanțe este una singură: persiflarea deoptrivă a celor două universuri și, finalmente, afirmarea pictorului ca regizor omnipotent.

Să nu ne așteptăm deci la obositoare fabule ezoterice sau la pedagogii plictisitoare — Dinulescu e un luminiscent și un glumeț, — să luăm picturile sale drept ceea ce sînt: superbe jocuri aleatorice, frumuseți ale unei înscenări superioare gratuite, tablouri...

Orice tentativă de ascundere a sensurilor cade în fața acestor imagini care încearcă doar fastul și lumina. Faldul, peretele, peluza, norul spun totul prin ele însele prin picturalitatea lor, necăutîndu-se pentru eventuale perfide împreunări. Pinzele sînt jocuri ale unui neliniștit Ariel.

Val GHEORGHIU

Universul spiritual al națiunii socialiste

Din proiectul de Program al Partidului Comunist Român, ne oprim asupra unei idei de primă însemnătate ideologică și politică, teoretică și practică, în care este reliefat un adevăr izvorit din realitatea lumii contemporane și din experiența istorică; alături în perioada construcției socialiste, cit și în societatea comunistă, pentru multă vreme, națiunea și statul național au de jucat un rol de mare însemnătate. În această perioadă de dezvoltare a societății omenestii pe o treaptă superioară, întărirea și înflorirea națiunii și a statelor naționale independente constituie o necesitate logică, obiectivă; acesta este un factor primordial al făuririi cu succes a socialismului și comunismului. Ideea este de importanță vitală pentru comunitatea umană în care trăim. Ea se cere adîncită și dezvoltată.

Retrospectiva drumului parcurs evidențiază că dezvoltarea națiunii noastre socialiste reprezintă o chintesență a transformărilor revoluționare din viața poporului român, care își făurește astăzi, liber și suveran, propria sa istorie, viitorul său luminos. Insușindu-și pe deplin și traducînd în viață programul de construcție economică, socială și culturală, elaborat de partidul comunist, oamenii muncii au ridicat pe noi culmi potențialul material și spiritual al societății noastre. Succesele obținute în crearea și dezvoltarea bazei tehnico-materiale a socialismului,

în progresul științei și al culturii, al tuturor compartimentelor societății au generat schimbări adînci în condițiile de viață și de muncă ale tuturor claselor și păturilor sociale.

Evoluția națiunii în ansamblul ei are loc în strînsă legătură cu dezvoltarea vieții spirituale, a culturii socialiste, așa cum înseși dezvoltarea și îmbogățirea universului spiritual este un proces integrat în conținutul națiunii. Există o unitate de esență a diferitelor sale domenii și laturi — economie, structură socială, viață politică, știință și cultură care se dezvoltă în aceeași direcție, urmînd coordonatele fundamentale comune, căci viața spirituală ca și economia societății socialiste evoluează în același sens ascendent.

Cultura noastră socialistă este astăzi un factor de sprijin în înflorirea națiunii, în perfecționarea continuă a societății socialiste; ea stimulează resursele și energiile de autodepășire ale societății, punîndu-i înereu în față idealul superior către care tinde și-i oferă prîghiul spiritual prin care națiunea se mobilizează pentru atingerea acestui ideal.

Fenomenul în esența lui a fost sesizat de istoricul român A. D. Xenopol, încă de acum un secol, cînd scria că viața culturală a unei națiuni trebuie să-i

Ioan CĂPREANU

(continuare în pag. 3)

Clasicism și modernitate

Const. CIOPRAGA

S-a observat că de vreo jumătate de secol încoace, artele și literatura se deplasează insistent spre terenul filozofiei, nu împrumutând metodele acesteia, ci propunând prin intermediul experiențelor subiective concepții despre existență. În fond, clasicii Heladei procedau la fel, încit o tragedie de Eschil și dialogurile lui Platon traduc, în ciuda distanțelor dintre ele, aceeași stare de veghe a omului antic față de destinul. Modernii din zilele noastre, martori ai unei specializări tehnice extreme, care le fragmentează relațiile cu universul, descoperă la cei vechi o exemplară conștiință a totalității, de unde seducția formelor poetice clasice.

Comportamentul unui poet ca Ștefan Augustin Doinaș, mereu inclinat spre conexiuni între eu și univers, pasionat căutător de înțelesuri, este al unui modern, care, prin cultură sistematică, circulă familiar printre zeitățile corintice și prin insulele Mediteranei, o dată confundându-se cu mulțimea din *agora*, contemplant istoria dinspre trecut către secolul al douăzecilea, altă dată privind din prezent spre trecut, cu o rece detașare. De la confesiunile din etapa 1941-1945 până la recentul *Papyrus* (1974), pe traseul a peste trei decenii, referințele clasice și mitologice au sporit în întindere și în profunzime, chiar dacă între timp autorul volumelor *Omul cu compasul* (1966) și *Seminția lui Laokoon* (1967), a fost atras de Hölderlin, de Rilke, de Mallarmé, de Valéry și alții din care a și tradus. În pofta diverselor tentații și experiențe, a mișcării sufletești cu destul de multe zig-zaguri, cu momente depresive și reacții tonice, Ștefan Augustin Doinaș rămâne în esență un poet de structură clasică, un explorator mai degrabă cerebral din familia lui Valéry, apropiere ce trebuie înțeleasă în sensul că diversele formule (de la simbolism încoace) se estompează, că în morfologia poeziei sale prinează *spiritul clasic*, nostalgia unei armonii generale în univers. Semnele cu care operează el au aparența lumii concrete, totuși discursul poetic bate spre abstract și generalizare filosofică, spre un ritm universal ostil haosului și dereglării. Mai plastic spus, viziunile lui Ștefan Augustin Doinaș îl reprezintă ca pe un ascet care s-a izolat în locuri pustii, pentru a face din exil un mod de limpezire și meditație calmă. Cunoașcător atent al lui Blaga, acesta, temperament ardent, vitalist, puternic îmbibat de mituri autotone, poetul *Ipostazelor*, și el comentator al condiției umane, aspiră cu egală dorință spre cosmic. În baladă, el trece peste hotarele unei simple întâmplări, stimulând reflecția, monologul devine parabolă, iar marea, dansul, orologiul, piscul intră într-un circuit generalizant, purificat de detalii telurice. Funcția poetului e, după Ștefan Augustin Doinaș, comparabilă cu acțiunea unui „negustor de zăpadă”, care, la venirea primăverii, „vine nea”. Abstras și aparent fantast, izolându-se, poetul pare să refuze integrarea în ordinea curentă, dar rațiunea inexorabilă își impune norma: „Fără de milă, el își vinde marfa. / Apoi, fiind el însuși de zăpadă, / se-mparte tuturoră”.

Printre divinitățile familiare lui Ștefan Augustin Doinaș întâlnim pe Apollo, pe popularii Orfeu și Euridice, pe Argus și Hercule, pe Ulisse și Penelope, pe nefericita Niobe, pe îndureratul Laokoon, pe Dionysos și ceilalți. Așa-zisele principii ale cosmogoniei clasice, Apa și Focul în special, se confruntă cu *Vrajba și Destinul*. Pentru a sugera o atmosferă mitologică, se vorbește de „prezența invizibilă a Moirei”, de Styx, de Septentrion, de „blinda Iris”, de „sfincși, himere, hidre”. Sint convocați gânditori și învățați (între care Platon, Parmenide, Empedocle, Herodot); Minciuna și Adevărul sint personificate în modul celor vechi; ne întâmpină constelații și legende (Andromeda și Peștișii). Fraza densă din *Balada schimbului în natură* (comparabilă ca limbaj cu unele mostre de Al. Philippide) are o alunecare uleioasă, de o remarcabilă expresivitate. Corăbiile cartageze transportă bunuri de o pitorescă diversitate: „Erau acolo: animale, rodii, / mademuri scoase de sub vechi custodii, / pocale, scuturi, tunici verzi, cu fir, / orez roman în vase egiptene, / oglinzi și scolopendre cu antene, / sandale, săbii, nasturi de safir...”. Simbolurile trimit alături la Ioan Botezătorul sau la fantastica pasăre Rock. Contextul clasic e întrerupt de întrebările unui om al secolului al douăzecilea, care în ipostaza afectivă are un tulburător sentiment al antichității, iar în ipostaza lucidă, rațională, se departe de vechile straturi istorice pentru a privi în concretul imediat, mai precis în propriul său eu. Cine este el, poetul, în raport cu lumea și cosmosul? Întrebarea capătă răspunsuri formulate diferit, dar unitare în fond. „Astăzi ne despărțim / Cum s-ar despărți apele de uscat...”. Apropiată de această confesiune din 1942, iată o alta din 1966: „Eu și vechii greci / cu totul altfel ne trăim infernul”. Între timp, drama cunoașterii a luat alte proporții, mărind obstacolele de la om la stare: „Un zeu al hotarelor stă între noi...”. Ideea revine obsedant și în *Nocturnă I* și în *Proximitate și în Oedip și Slinxul*. Perpetua întrebare: „Ce e dincolo de mine?”, duce în *Proximitate* la sublinierea „corespondențelor” din univers: „Am observat de câte ori privesc garoafa, / garoafele se întorc să mă privească. / Parcă s-ar spiona două imperii / Peste tristețea unui riu de sulf...”.

Azul dispune de o specială acuitate, încit cuvintele iubitei sint „foșnitoare ca iarba”, pe plaje, „inecații foșnesc ca scoicile”, iarba „foșnește sub copaci”. Reprezentanțele zoomorfe și florale sint utilizate constant în latura lor simbolică, încit „păsări mari” duc mesaje erotice, iubita e „templu alb din solzi de fluturi”, „păunii umblă din țară-n țară”. Mărețul are „colți de-argint”, cerbul „vibrează pe culmi sihastru”; plopii sint „feștile” ce se consumă, fructele dintr-un tablou „sint un adio...” În labirintul existenței există căi primejdioase. Cunoașterea lor e pusă (în *Poteca*), precum la Blaga, pe seama mitului: „Numai ursul bătrîn / și căprioara rănită, / numai șarpele vătămat și privighetoarea fără de aripi / se tirăsc pînă acolo, / transfigurate, / și cad...” Lumina poeziei lui Ștefan Augustin Doinaș e obținută prin luptă. Poet dintre cei mai originali ai epocii, el aspiră constant spre revelarea sensurilor majore ale existenței, dînd sugestiilor helenismului o vibrație actuală.

Obsesia trecutului

BUJOR NEDELCOVICI
noaptea

Romanul lui Bujor Nedelcovici, *Noaptea*, închipuie, cum ne previne și scriitorul, un ciclu (*Mostenitorii*) împreună cu precedentele romane, *Ultimii* (1970) și *Fără visle* (1972). Primele 50 de pagini ne pun, cred, cu exactitate, în tema cărții și în intențiile romancierului. Un personaj cu contur deocamdată sugerat, Justin Arghir, a parcurs o experiență dureroasă, a primit, fără să știe de ce, lovituri după lovituri, creîndu-și o stare de umilință suportată cu voluptate, pentru a-și asocia un imens orgoliu. El vrea să se elibereze de tăcerea și de lașitățile de pînă atunci, să-și depășească o condiție morală incertă. Calea aleasă e sondarea trecutului familial, întrucît, își motivează Justin, a suferit fără a avea personal vreo vină, trăgînd păcatele antecesorilor. Cale fără sorți de izbîndă în planul practic, explorarea ar fi putut fi îndreptată spre zonele exterioare familiei care au favorizat asemenea tragice erori, extrem de instructivă însă pentru definirea personajului angajat cu pasiune în aflarea adevărului și descoperirea celor cu care istoria l-a obligat să fie solidă. Prin aceasta, romanul lui Bujor Nedelcovici se alătură acelor cărți ale actualității care își asumă o vocație reparatorie, oprindu-se asupra unor eroi traumatizați, victime ale in justiției. Tonul romanului e, la început, liric și confesiv, scriitorul ia deschis partea personajului cercetîndu-i procesele ascunse ale conștiinței, reacțiile nevăzute la suprafață.

Desfășurarea ulterioară a romanului pare a răspunde intențiilor inițiale. *Noaptea* se compune dintr-o succesiune de episoade în care Justin Arghir se întîlnește cu rudele sale aflate la vîrsta senectuții și, prin întrebări scormonitoare, le declanșează amintirile și le trezește glasul conștiinței. Metoda are valoare terapeutică pentru Justin, imaginile invocate îl ajută să-și împlinească mintal propria existență, să găsească măcar un rost suferinței trecute: „Știu că așa a fost dar nu știu cite amintiri asemănătoare mai sint în mine fără să le știu, fără să le simt, și nu știu cît sint de sărac fără ele... Teama de atunci le-a scos la iveală... Irica este un criteriu... Sint oare clar? Acum totul mi se rotește în cap. Mi-ai istorisit despre vremurile de atunci și m-am întors acolo în copilăria mea... Cînd ascult pe cite unul din familie, înțeleg... nu, nu este o călătorie, așa cum se spune... pentru mine este un șir de case în care am locuit pe rînd, case așezate pe o singură stradă și eu intru într-o singură casă și ascult povestea ei și a celor de acolo, deci și povestea mea, apoi plec și privesc casa de afară și nu mă mai satur să mă uit la ea, pentru că vă știu pe voi înăuntru și v-am auzit vorbindu-mi despre tot ce a fost atunci... Apoi intru în altă casă și acolo întîlnesc pe altcineva. Cînd plec și de acolo mă uit de afară la casa în care v-am auzit vorbind și stau singur pe stradă și pun cap la cap poveștile voastre, care seamănă cu casele voastre și viața mea apare mai adunată, mai ordonată ca niște case pe o singură stradă... Nu știu cum să vă spun, dar asta îmi face bine... Niciodată nu pot să explic ceva clar, dar bucuria și tristețea și teama și adevărul și minciuna și chiar moartea, mi se par altfel, ca și cum n-ar mai veni din afară și plec mai departe pe strada mea și intru în altă casă și vă găsesc pe voi și rîd cu voi și mă cert cu voi și la urmă vă strîng mîna și apoi stau singur și mă gîndesc la voi, la mine și asta-i tare bine... Și mai înseamnă ceva, dar n-am cum să vă spun... pentru că niciodată nu pot să am ceva limpede în cap” (p. 220). Cîteva din secvențe au valoare revelatorie. Întîlnirea cu bătrînul Trifon se transformă într-un fel de căutare a timpului pierdut. Romancierul pune în paralel largi tăieturi din presa perioadei premergătoare războiului cu amintirile difuze ale lui Justin, sugerînd imposibilitatea unui acord, a reconstituirii unui tablou cu însemnele universalei valabilități. Cei chestionați de Justin cu veritabilă insistență socratică, trec la mărturisiri și-și descopăr, majoritatea, vini asemănătoare, neputința luării unei decizii. Alții, prin antiteză, sint invocați pentru acțiunile decisive săvîrșite, datorită cărora au devenit liberi și au scăpat de obsesii (Orleanu și fiica sa Liz, matusa lui Justin). Metoda, cu toate implicațiile ei teziste are meritul de a ordona cîteva din episoadele romanului și de a le subsuma căutărilor eroului central.

Insuficiențele romanului previn însă, cel puțin la prima vedere, dintr-o inadecvare a mijloacelor la țelul urmărit. Scriitorul vrea să ne dovedească legătura de grup, posibila înțelegere a lui Justin prin familie. Dar episoadele capătă, cele mai multe, o viață autonomă, desprinsă de ideea generatoare, transformîndu-se într-o adevărată cronică

de familie, prea puțin solidară cu drama lui Justin. Eroul asistă în periplurile sale la despărțirea, după un anume ritual, a mătușii Liz de familie. Urmează întîlnirea cu unchiul Trifon și Amalia, sora lui, cu remarcabile observații, în buna tradiție a realismului, asupra comportamentului senil. Trifon, la rîndul său, vine cu o lungă istorie, din timpul războiului, despre o altă rudă, Scriban, un fascinat al politicii și al forței. Istorisirea care amestecă și alte rude, trădează situații tenebroase, sugerînd degenerescența, explicînd într-un fel declinul de mai tîrziu al întregii familii. O meditație a lui Justin asupra destinului de grup aduce în prim plan pe bunicul Orleanu, o vizită are loc la matusa Emilia, simbol al energiei în familia Orleanu, o alta din nou la Trifon, apoi la o mătușă Maria, pentru a se încheia la matusa Verona, al cărui soț, Matei, pune un diagnostic exact căutărilor lui Justin. Între aceste deplasări se situează întîlnirea lui Justin cu colegul său victorios, Simion și scena de la serviciu cu portretele șefului și ale citorva colegi. Admițînd că scriitorul și-ar fi împlinit, în cronică de familie, vocația balzaciană, tot am avea motiv să ne îndoim de oportunitatea unei vaste explorări în spațiul social și istoric departe de căutările și obsesiile protagonistului. Dar amplul tablou de familie este pîndit și de riscul fragmentarismului, cu excesiv de mulți eroi și cu excesive conflicte colaterale, contribuînd cu greu la conturarea unei imagini de ansamblu.

Singurele personaje memorabile, alături de Justin, participînd direct sau numai afectiv la drama sa, sint Roventa și Matei. Cel dintîi, de sorginte dostoevskiană, prilejuiește o meditație asupra bunătății culpabile. El are pasiunea mărturisirii, în spiritul unei depline sincerități, a relațiilor cu Justin, pe care l-a acuzat de omor, deși acesta este salvatorul lui. Privindu-și lucid comportarea, căutînd să descifreze straturile tulburii ale conștiinței, Roventa nu reușește să descopere adevărul, rămînd în aceeași stare de ambiguitate ca și Justin. Matei reprezintă pentru Justin exemplul care îi lipsea, omul care și-a găsit libertatea interioară, traversînd experiența teribilă a războiului și a închisorii. Dar credința lui Matei nu poate fi transferată și calea sugerată lui Justin, neîngăduitul sau supunerea, nu îi este accesibilă acestei conștiințe dilematice. La sfîrșitul romanului, Justin își va continua căutările cu aceeași neliniște și aceeași dorință nesatisfăcută de a înțelege prin trecut.

Nu trebuie, desigur, să uităm că *Noaptea* e urmarea directă a romanului *Fără visle* și că e posibilă o altă urmărire în care să-l întîlnim pe persistentul Justin și familia sa damnată. În fața unei opere incheiate, parte din judecări pot suferi corecțiuni și amendamente. Deocamdată, privind separat cele trei romane, *Ultimii* reprezintă, neîndoios, cartea de vizită cea mai autentică a scriitorului, care, ca și Petru Popescu, a dat în al său „coup d'essai” și un „coup de maître”. În *Noaptea* însă, Bujor Nedelcovici nu oferă o opțiune fermă între romanul liric-confesiv și fresca socială, ceea ce poate fi rezultatul sau al unei indecizii sau al unor prea mari ambiții.

Aurelian DINULESCU:

„Zorile”

Gong, început de stagione

Dacă primul gong de deschidere a stațiunii n-a bătut decât la Bacău, febrilitatea pregătirilor e omniprezentă. Se repetă, se discută, se fac ultimele puneri la punct.

Stagiunea ieșeană se află sub empușarea redeschiderii sălii renovate a Teatrului, probabil în jurul datei de 1 decembrie. Până atunci Teatrul Național și Opera își continuă activitatea, jucând pe diferite scene. De pildă, Opera are un colectiv plecat în turnee cu „Harță răzășul” și „Piatra din casă”, cele două comedii cu cîtece ale lui Victor Iuscanu după V. Alecsandri, prin 30 de localități din Moldova. Concomitent se pregătește ridicarea cortinei la Iași cu două realizări românești: „Capcana” de Wilhelm Demian, și „Lănturile în bezna” poem coregrafic de E. Junge — conducerea muzicală F. Pirlătescu, coregrafia de B. Balogh, scenografia Della Ionescu. De asemenea, a intrat în repetiție „Văpaia”, ballet de Mircea Chiriac pe un libret de C. Cișjan. La 1 noiembrie, la Opera ieșeană care aniversază 18 ani de activitate se va cînta „Cio-Cio-san” de Puccini, în regia lui D. Tăbăcaru, conducerea muzicală Radu Botez, scenografia Hristofenia Cazacu.

De asemenea, colectivul Teatrului Național numără zilele pînă la revenirea pe scena mare. Și pentru ca așteptarea să fie mai ușoară se repetă „Chiriția” de Ion Băiesu și „Don Juan” de Max Frisch, în regia Ancăi Ovanez și scenografia lui George Dorășenco.

Filarmonica „Moldova” și-a inaugurat activitatea în condiții de mare festin muzical cu Simfonia a IX-a, și uvertura „Leonora III”, de Beethoven sub bagheta lui Ion Băciu (solisti Marta Kessler, Valentin Teodorian, Gheorghe Crăsnaru).

— Avem în prima parte a stagiunii, ne asigură dirijorul Ion Băciu, directorul instituției, destule nume de primă mărime: dirijorii Adrian Sunshine (Statele Unite), Nicolas Astrihidis (Grecia), Emanuel Elenescu, Emil Simon, Paul Popescu, iar ca soliști pe violonistul Frank Fernandez (Cuba), Dan Iordăchescu, Dan Grigore, Tudor Dumitrescu.

Teatrul Tineretului de la P. Neamț deschide stagiunea cu „Romeo și Julieta”, prilejuind debutul regional al lui Silviu Purcărete, după care va urma „Matca” de Marin Sorescu în regia lui Cristian Pepino, alt tânăr, care a montat de curînd la Bacău „Asociația minunilor” de D. Psatos.

— Pregătim și alte surprize plăcute ne asigură Eduard Cavali, directorul teatrului. De pildă, Margareta Niculescu, directoarea Teatrului Tănădărică, va debuta în regia cu actori: un alt debut, actrița Aurelia Niculescu. În repertoriu: „Simbăta la Veritas” de Mircea Radu Iacoban, „Simple coincidențe” de Paul Everac, „Burghezul gentilom” de Molière, „Mai înainte de a cînta cocoșii” de Ivan Bucovcan, „Căpitanul Fracasse” de Serge Gance.

Bacău a ridicat cortina pe „Cittorul de contor” de Paul Everac.

— În afara reluărilor, precizează criticul Vlad Sorianu, directorul teatrului, praeștîm spectacolul „Chiriția at Birzo” versiune realizată de Zne Anghel duoa Vasile Alecsandri cu Cătălina Murnea în rolul Chiriței. Vor urma „O noapte

furtunoasă”, „Mutter Courage” (regia Lucian Giurghescu), „Fotbal” de Mircea Radu Iacoban, „Acolo, departe”, de Mircea Ștefănescu, „Dubla dispariție a Marthei N...” de Ștefan Oprea, „Adevărul a murit” de M. Robles, preferînd o stagiune variată și bogată.

în cîteva cuvinte

Academia Română a comemorat 350 de ani de la nașterea lui Dosoftei primul poet român. În comunicările făcute, cărturarul moldovean a fost prezent sub rotunda celui mai prestigios for de cultură a țării prin locul ocupat în cultura umanistă europeană (Zoe Dumitrescu-Bușulenga) și — bine înțeles — în cea românească (Șt. Pascu). Prin valoarea poetică a stihurilor sale (Eugen Barbu) și bogăția limbii literare (Gh. I. Ionescu). În cadrul dezbaterilor „Poezie și non-poezie” inițiată de „Contemporanul”, Șerban Cioculescu indică drept non-poezie ultimul volum al lui Gh. Grigurcu și etichetează „distracții” pentru jucări de societate unele versuri din volumul „Tușiți” de Marin Sorescu. În schimb, Marin Sorescu trimite „României Literare” smele de hirtie din Volkspark pe care reușește captivante jocuri de cuvinte și observații ascuțite de oțete care impresia că „toate smelele îndalțate de copii sint legate cu oțete de măsura mea de minte, orientîndu-se pentru extracție cosmică. Da, uneori am cunoscut și eu în Berlinul occidental febra creației”. A început renovarea casei lui Gh. Asachi; va fi... revitalizată, respectîndu-se aspectul și, măcar de acum înainte, piatra tombală a mezinei lui Asachi din fața clădirii. Pe cale de a deveni tată, deci om serios, Ilie Năstase își ia angajamentul prin revista „Flacăra” că în 1975 va fi din nou cel mai bun tenisman al lumii. Dacă „the best” s-o fi traducînd așa! Dedicînd lui C. Chiriță — Ciresarii o poză la minut, Fănuș Neagu execută un rețuș cu mîna sigură, măturînd în „Tribuna” — „Il iubesc pe Chiriță, înainte de orice, pentru că spiritul lui n-ar putea rămîne captiv măcar o secundă într-o colivie, fie chiar o colivie de zahăr colorat. Ne-am întrebât adesea, într-un glas, cum pasărea virită într-o asemenea colivie nu îndrăznește s-o spargă cu ciocul, același cioc cu care făcea gropi în piatră atunci cînd era liberă în păduri?” Prevestind Festivalul de poezie ce se pregătește la Iași sub aripa Luceafărului, Galații au desfășurat o serie de manifestări sub genericul „Eminesciana”; seri de muzică și poezie la statuia poetului și în locurile istorice gălățene. Romanul pregătește organizarea unei Galeriei a omenilor de seamă similare celei din Fălticeni. Pînă în prezent a fost adunat un material foarte interesant privîndu-l pe Miron Costin, Calistrat Hoșă, G. Ibrăileanu, I. Ionescu de la Brad, Otilia Cazimir etc.

Spațiu și lumină

Este genericul sub care sculptorul C. Luca și-a așezat lucrările sale monumentale în sala Dalles. O artă îndrăznească, marcată de atributul funcționalității. Dealțul, sculptorul, deși aflat la prima expoziție personală, elaborează de multă vreme opere de un elevat caracter ambiental, destinate urbanității. O expoziție, deci, a întîlnirii artei cu estetica cetății moderne românești.

N. IRIMESCU

Colocviu comparatist

Colocviul cu participare internațională organizat de Comitetul Român de Literatură Comparată din cadrul Academiei

de Științe Sociale și Politice a dezbătut importante probleme actuale ale acestei discipline. S-a dovedit astfel încă odată că mișcarea comparatistă din R.S.R., dezvoltată pe larg în ultimii ani, la Institutul de Istorie literară „G. Călinescu” și la Facultatea de Limba română, își continuă mersul ascendent. Intr-adevăr, s-au ținut pînă acum, după cum se știe, conferințe naționale, la una dintre ele participînd și prof. Jacques Voisine de la Sorbona, fostul președinte al Asociației Internaționale de Literatură Comparată, s-au tipărit cîteva volume cu materialele acestor conferințe, s-a publicat prima istorie a comparatismului român sub redacția lui Ovidiu Papadima și a lui Al. Dima, s-au prezentat comunicări la congresele internaționale din Belgrad, Bordeaux și Montreal. Aspecte ale acestei activități au fost înregistrate și de periodicele străine de specialitate, de „Revue de littérature comparée” din Paris, de „Arcadia” din Bonn, de „Probleme de littérature” din Moscova etc.

Continuînd aceste manifestări, Comitetul de literatură comparată le-a extins spre o colaborare și mai dezvoltată cu străinătatea. Au luat astfel parte la colocviul despre cre vorbim, cunoscuți cercetători străini și anume: D.F. Markov, din UR.S.S., David Malone din S.U.A., G. Dimov din R.P. Bulgaria, Zoran Konstantinović din Austria, Roger Bauer din R.F. Germania, Eduard Bene din R.P. Ungaria. Li s-au alăturat 12 cercetători români care au prezentat comunicări.

Au fost discutate două mari probleme: literatura comparată și cercetările interdisciplinare, ca și raporturile dintre luminism și romantism.

Prof. Malone din Los Angeles, prof. G. Dimov din Sofia, prof. Al. Dima, prof. Vera Călin, Cornelia Comorovski, Al. Dușu, Mihai Novicov și N. Bălotă au expus teme ridicate de relațiile literaturii comparate cu alte discipline. Prof. D. F. Marcov din Moscova s-a referit — dezvoltat — asupra curentelor literare secolului al XX-lea. Raporturile de continuitate sau discontinuitate dintre luminism și romantism au fost tratate de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Eduard Bene, Paul Cornea, Adrian Marino, Romul Munteanu, iar aspecte diverse ale romantismului au analizat Roger Bauer, Zoran Konstantinović, Al. Balaci și D. Păcurariu. Prof. Ion Zamfirescu a schițat locul literaturii comparate în contextul culturii române contemporane ca introducerea la aceste dezbateri.

Participarea românească a fost, după cum se vede, numeroasă și, putem adăuga, apreciată de colegii străini.

Nu e lipsit de interes să adăugăm acestor relatări cîteva observații referitoare la structura generală a colocviilor, tot mai numeroase în ultima vreme.

Se înțelege că nu trebuie confundate colocviile cu diferitele forme ale congreselor și nu numai din punctul de vedere al extinderii celor din urmă. Colocviul se caracterizează, în primul rînd, prin tratarea unor probleme mai precise și, în general, de un aspect mai concret, în sensul abordării unor laturi speciale ale lor, de obicei controversate.

Manifestarea de care ne-am ocupat a corespuns în genere acestor prescripții. Cu o condiție: diferitele comunicări să se încadreze cu adevărat preocupărilor de ansamblu prevăzute de la început, ceea ce — în cîteva cazuri — nu s-a putut obține, ca, de pildă, atunci cînd s-a utilizat cu exagerație metoda erudiției din dicționar ce n-a putut da deplină satisfacție ca în referatul lui Adrian Marino despre „Transformările conceptului de literatură”.

O altă caracteristică de seamă a colocviului trebuie să fie cea pe care expresia lui însuși o indică și anume dezbaterile colective a problemelor a bordate, ceea ce s-a și realizat în cea mai mare măsură la recenta întîlnire comparatistă.

Al. Sev.

Aurelian DINULESCU: „Cu gîndul la Velazquez”

Universul spiritual al națiunii socialiste

(continuare din pag. 1)

definească „sufletul său ca popor, cu existență particulară în această lume, pentru a înțelege și a întrevădea viitorul... astfel ca tot ceea ce este frumos și original în sufletul său să se dezvolte și să se producă în lumea exterioară”.

Proiectul Directivelor Congresului al XI-lea al Partidului Comunist Român cu privire la planul cincinal 1976—1980 și liniile directoare ale dezvoltării economico-sociale a României pentru perioada 1981—1990, cu justificată argumentație, prevede că, pornindu-se de la „necesitatea obiectivă a însușirii și aplicării cuceririlor tehnicii și științei mondiale în toate domeniile de activitate, ca premiză esențială pentru dezvoltarea economico-socială a țării, se va asigura completarea și înnoirea continuă a cunoștințelor tuturor categoriilor de oameni ai muncii”. Răspîndirea mai largă a științei și culturii va contribui la creșterea gradului de calificare a oamenilor muncii, la manifestarea tot mai deplină a capacităților creatoare ale fiecărui cetățean în slujba propășirii accelerate a națiunii noastre socialiste.

Cultura națiunii socialiste, care, atît în conținutul ei de valori, cît și în formele de manifestare, poartă amprenta specificului național, cunoaște un continuu proces de amplificare și afirmare. Ea are în centrul său, ideologia marxist-leninistă, care îmbogățește viața spirituală a membrilor comunității naționale. Oglîndînd schimbările profunde care au loc pe planul structurii de clasă, cultura națiunii socialiste are un caracter unitar, ea reflectă comunitatea intereselor fundamentale ale tuturor oamenilor muncii.

Determinînd un nivel înalt de instrucție-educație a întregii populații, cultura noastră națională se manifestă ca un propulsor al ridicării nivelului general de cunoaștere al națiunii, al întregului nostru popor. Preocupările recente ale partidului și statului pentru modernizarea învățămîntului fac parte integrantă din vasiul program al ridicării gradului de cunoaștere și de conștiință al națiunii române și al naționalităților conlocuitoare, ca parte componentă a programului făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare spre comunism.

Viața spirituală a națiunii noastre se îmbogățește continuu cu valori care oglîndesc noile realități sociale. Dezvoltarea ascendentă a forțelor de producție, aplicarea în economie a celor mai noi descoperiri ale științei și tehnicii, punerea în valoare a resurselor economice ale socialismului în interesul națiunii constituie o condiție a lichidării, într-un termen scurt, a unor fenomene ale înapoierii moștenite din trecut, care se mai mențin în alte domenii ale societății, a ridicării nivelului de bunăstare și civilizație a întregului popor.

Pe măsura dezvoltării socialismului, se adaugă noi elemente de fertilizare a culturii și conștiinței naționale înaintate, a universului spiritual al națiunii socialiste, transmise din adîncurile trecutului poporului, preluate și ridicate la un nivel superior de partidul comunist. Națiunea socialistă română de astăzi este în plină îmbogățire a valențelor de manifestare, prin premisele și componentele ei social-istorice, prin nivelul dezvoltării ei economice și culturale, prin caracterul evoluției și dezvoltarea istorică a țării noastre.

Prin lărgirea orizontului de cunoaștere și prin îmbogățirea vieții spirituale a națiunii, prin însușirea cuceririlor științei în toate domeniile și a concepției marxist-leniniste despre lume și societate ca și prin rolul educativ al operelor literare și artistice, al activității instituțiilor culturale, o viață spirituală elevată contribuie nemijlocit la crearea unui climat de înaltă ținută morală în societate, la formarea unei personalități cu un profil etic avansat al constructorilor comunismului.

În această privință, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, sublinia, cu magistrala sa clarviziune, că „fiecare popor, fie el mare sau mic, a contribuit, contribuie și va contribui la îmbogățirea patrimoniului civilizației universale, care se compune, pînă la urmă, din ceea ce au creat toate națiunile lumii. Din acest punct de vedere, popoarele, ca și oamenii, sînt pe deplin egale. Mare este acel popor care se străduiește să dea cel mai mult civilizației și cauzei păcii în lume”.

Schimbările de mare profunzime care se vor produce în viața spirituală a națiunii socialiste în anii ce vor urma vor face din comunitatea noastră națională o puternică forță motrice a progresului, pentru înaintarea României pe drumul celei mai drepte și prospere orînduirii pe care omenirea a putut-o prefigura pînă în prezent — comunismul.

TOP CRONICA - R.Tv. IAȘI Nr. 39

— Secția română —

1. Glossa — Pro Musica; 2. Ani fericiți (I. Cristinoiu) — Corina Chiriac; 3. Chemare — F.F.N.; 4. Adolescenții (Mă Dragomir) — Olimpia Panțiu; 5. Cîntec pentru pace (Ileana Toader) — Capitol; 6. Solștiul grădinilor — Amicii; 7. Anule, Hanule — Phoenix; 8. În port cînd vin corăbii — Aurelian Benedict și Eduard Toghoreanu; 9. Sinteze — Sfinx; 10. Legenda Sarmisegetuzei — Experimental Quartet.

— Secția străină —

1. Mockingbird — Carly Simon & James Taylor; 2. World Without Music — José Feliciano; 3. Anima Mia — I. Cugini Di Campagna; 4. Perche ti amo — I. Camaleonti; 5. On My Life — Jimmy Cliff; 6. Seasons In The Sun — Terry Jacks; 7. Mais je t'aime — Marie Laforet; 8. Sugar, Baby Love — Rubettes; 9. The Bitch Is Back — Elton John; 10. Roch & Roll Everybody — Barabas.

SPORT

CORESPONDENȚĂ

O carte poștală dogorîndă primim de la C. Ionescu (str. Sărării nr. 189, Iași). Citez: „Mai bine v-ați ocupa mai mult de problemele fotbalului ieșean, decît ați fi luat apărarea scandalagiilor de la Bacău (...) La Politehnica, întinerirea forțată a atacului și apărării ne-a dus la pierderea jocului cu Universitatea Cluj (...) De ce oare s-au dat dezlegări jucătorilor cu experiență în A și s-au luat, în schimb, imberbi din C și B? Ce vom face cînd vom juca acasă cu Dinamo, Steaua, Craiova, Reșița, Tg. Mureș? De deplasări, nu mai vorbesc!”

Chiar așa: ce ne-o am face? Dar, să lăsăm ironia; întrebările cititorului nostru izvorăsc dintr-o sinceră și îndurerată îngrijorare față de destinele fotbalului ieșean și nu merită răspunsuri în doi peri. De altfel, de la primirea scrisorii și pînă acum, răspunsul cel mai autorizat l-a oferit chiar echipa lui Oană. Imberbi care au pierdut meciul cu Universitatea Cluj, au făcut șah-mat pe-o fostă campioană — F.C. Argeș. Puștii au crescut, puștii încep să zburde. De foarte-foarte multă vreme, Iașul n-a avut o extremă stîngă năbădăioasă precum cvasinecunoscutul Costea. Alt ținc, Ciocirlan, se impune de la săptămîna la săptămîna. Promițători, Gorsaru, Simionov, Dinu, Vlad, Deocamdată, echipa ratează enorm — ceea ce, la urma urmei, înseamnă că și crează enorm. Deocamdată, e fragilă în deplasare. Dar în sacosele acestei echipe se află, vă rog să mă credeți, bastonul de mareșal. S-avem răbdare, că nu-l sîcîm pe Oană (are și așa destule pe cap). Puștii cresc, puștii zburdă, și, vorba scriitorului, pre mulți vor popi ei. Deocamdată, dați-mi voie să vă mărturisesc: pus în situația de a alege între Marcu și Costea, l-aș prefera pe ieșeanul cu figură de Pinocchio.

● Călin Coman (student, căminele Tudor Vladimirescu, Iași) ne roagă să-l informăm cînd ar

putea vedea la lucru echipa de volei Penicilina. Desigur, chiar acum, în „Cupa Federației”. În ce privește campionatul, lucrurile sînt mult mai complicate. Există unele indicii în virtutea cărora putem nădăjdui că Penicilina se va deplasa cîndva și la Iași. Ehei, unde-s vremurile în care n-aveam sală și aveam meciuri!...

● Un cititor din București (indescifrabil) ne propune această selecționată veselă a Diviziei B (toate numele sînt autentice): Miniosu (Bors) — Trasaulă, Belibou, Pîturcă II, Potrivitu — Șarpe, Șcarece, Cotoi — Oală, Furnică, Gîngirică (Bambuleac). Pentru ca echipa să fie perfect rotundă, propunem aducerea din Divizia C a renumiților Roatămoale I și Roatămoale II.

● Marin Trandafir (Suceava); Dacă subsemnatul a jucat fotbal la echipa Abatorul din Burdujeni? Hm. De ce întrebați?

● Ing. C. Virjoghe (Iași) — Cu toată plăcerea. Articolul să nu depășească două pagini și să fie... ei, aici e aici!

● Un grup de băcșoani: am primit scrisoarea oficială de mulțumire. Mi-aș îngădui să vă ofer un sfat: ocrotiți arbitrii. Că data viitoare...

● M. Ciocirlan (Pașcani): Fănuș n-are nimic cu nimeni. De altfel, și-a cam uitat amenințările pe drum. Vă asigur că unanimități simpatizantului prozator iubește Iașul și întreaga regiune inconjurătoare. Versul pe care-l propuneți („Tăcerea noastră ne desparte”) l-aș modifica în sensul „Rapidulețul ne desparte”. Și-n vreme ce Rapidul trece, prietenia rămîne.

● Firel Sofronie, electronist, București: O-magiul pe care-l aduceți (în versuri!) fostului președinte Anghelescu e plîngăcios și sumbru. O bărbătească stringere de mînă ar fi fost, vă asigur, mai la locul ei.

M. R. I.

toate cîntările

Mamă, de ce m-ai clădit din lumină și nor?
Trupul cum nu s-a frînt ca bucata de piine?
Mamă, unge-mi cu toate ce sună a dor
grîul din suflet, holda din mine.
Mamă, în ce vrăji ai găsit uriașul desfriu
al apelor fierce și roșii și cînd ai vopsit
mamă, tot cerul nașterii mele cu-n riu
invelit în pieptare din gînd de granit.

Apele le-ai lăsat să colinde prin mine,
zănatic, nebune, fierbințile apele.
Arde sufletul pasăre-n nopți carpatine,
ci dorul și doina mea vremea adape-le!
De drumul tău spun și stelele, mamă,
cum despuiai de cîntec poienile,
cum culegeai izvoarelor sufletu-n năframă;
nevrednice, ciutele-ngenuncheau buruienile,
netezite, cărările-ți mîngîiau talpa,
dar tu, mamă stringeai mînunchi toate durerile:
durerea de dragoste, durerea de dor,
durerea pămîntului, grea ca-ndoielile,
durerea cuvîntului, durerea cocor,
în apele roșii, fierbinți, cu descîntec,
fermeceai frunza, soarele din toate durerile,
și-n ziua sortită ți-am ieșit prea devreme din pintec,
aburită cu miros din toate cîntările, din toate cîntările.

Domnița PETRI

inclinare la reîntoarcere

Țară e sau minune hotarul acesta cu drapelele pină la cer?
Țară sau minune e ținutul acesta
despre care vorbesc toate cărțile mari ale Lumii
unde munții din nămeți lacteeni par a-și ninge coroanele
iar fructele din aburi sub care fierb cum racii — nespăimîntați
imense filoane din aur par zămislițe?..

Țară e! Minune intru toate cele!
Țară e, minune e ținutul acesta, vremea aceasta
unde cum nu s-a mai pomenit nici în hrisoavele pierite-n
incendii

s-au adunat și s-au amestecat
turmele de ciute și păstorile lor
cu cirezile de bou și păstorii lor
ale căror îndelungate venituri și sărbători colinelor acestea
ce-avem

spre a le paște-n pace și nesațiu de doruri trupesii
sămînță nouă din iubire nouă innobilat-aa
infierbîntînd văzduhurile, cum numai ianturile de crime
și orzuri le-au mai fierbîntat.

și macii cu chipuri de feciori desfătați
și prisăcile bolite-n fagurii și nourii
zămisliți din laptele și mărâcinii tăvăliți de prunci..

Înțelepciune e să ai curajul și măsura
a toate cîte te-nconjoară!
Înțelepciune e-nfruntarea plecînd cu escadrelor
unde numai Pămîntul se-ncometă să plece și ajunge!

Din foarte de departe, parcă din haturile Nicîndului venind
își laudă și-și păstorește hotarele Patria mea!
Preabine îi stă cum își impresiunile și-și laudă Casele
apoi ogrăzile cărăruite spre hambarele albe geminde
spre fîntînile cu trocile implute abia stimpărind nevodina
vitelor

junghiurile-n ugerile grele sub learca vițelor
cu boturile-nspumate sîngerînde,
nevestele și-ogrăzile cărăruite spre iubirile mute cît nopțile
concepute abia la cîntatul tîrziu al cocoșilor,
spre mieii albaștri din turmele încă nepregătite de simbră
atît de albaștri cum n-ai mai întîlnit decît în jocurile
și-n închipirile copiilor
unde orice posibil dintotdeauna a fost încoronat și-nvrednicit
pină la mai marele rang, cel fără de rang,
pină la iubire!

Țară e, minune e ținutul acestor nemaipomenite taine și
destăinuirii

fără de piramide renumite locurile,
fără de fasturi și fără de fățărnicii
doar oameni și cînturi și fapte deopotrivă fărîmitînd zorii
în milioane de respirații verticale, încise cum marmorele
cioplite.

nu mai sus însă decît brațele-nălțate la răsuciri de ere,
doar turla și cîmpii nu mai sus decît amiezile
priveghiate de vulturi!

Virgil RAȚIU

zbor

Intineriți, copacii
Aleargă spre cer;
Ne cufundăm în cercurile lor
Pîrguind visul
Incolțit la rădăcină de pas,
Ne-mbrăcăm singele
In șoapta pămîntie
A bunicilor
Și, spintecînd
Mierca clară a cerului
Peste văpaie de august,
Ne cizelăm zborul
Către soare.

Didina HRECIUC

Literatură
și umanism

„Nimic din ceea ce este
omenesc nu mi-i străin“. A-
cest străvechi dicton al lui
Terențiu se dovedește astăzi
mai actual ca oricînd pentru
scriitorii României socialiste.

Firește, nu mă gîndesc la
experiența empirică a fiecă-
ruia dintre noi, la destinul
nostru particular ci la pri-
vilegiul artistului de a pu-
tea întui (și exprima totoda-
tă) fizionomia morală a se-
menilor noștri, de a surprin-
de acele metamorfoze inte-
rioare din conștiința indi-
vidului chemat. În epoca
noastră, să răspundă unor
comandamente majore, să
înălțe o lume mai bună și
mai dreaptă.

Nu spun un lucru nou a-
tunci cînd afirm că, în com-
plicatele alambicuri ale vie-
ții contemporane se crează
nu numai o civilizație mate-
rială nouă ci și prototipul
omului de mîine. Sociologii,
psihologii, filozofii se stră-
duiesc să-i măsoare de pe
acum dimensiunile, să-i de-
finească — pe cît posibil —
trăsăturile distinctive. Dar
nouă, care ținem între de-
gete cumpăna unui condei,
ne rămîne privilegiul (i-
mensul privilegiu) de a fi
nu numai martorii acestor
subtile și imponderabile
transformări interioare dar
și cei care pot contribui la
grăbirea lor.

A intra în viitor cu o zi
mai devreme, a reuși prin
arta căreia te-ai consacrat
să-i modelezi pe oameni fă-
cîndu-i mai buni, mai drepecți,
mai curajoși, în sfîrșit, mai
oameni, este un rost ce tre-

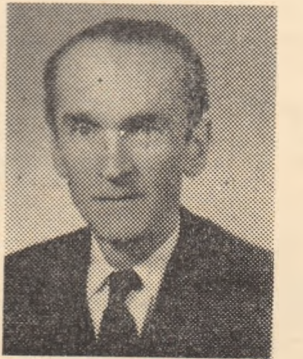
Nicolae TATOMIR

Scriitorul - om

Cînd opera literară pleacă
de pe masa scriitorului spre
public, ea se întoarce de
fapt la ceea ce a sugerat-o,
la forța care a determinat-o
să existe. Înainte de a fi
consumator de literatură,
publicul se numește popor
— și în această calitate,
produce la scară națională
valori, selectează valențele
apte să se exprime artistic
și să-l exprime artistic. În-
totdeauna cînd se vorbește
despre aceasta, îmi vine în
minte o profesiune de cre-
dință a lui Sadoveanu care,
în pragul Academiei Româ-
ne, s-a mărturisit drept re-
zultat al unei spiritualități
colective, românești, atri-
buindu-i acesteia tot genul
său creator. E o dovadă de
modestie? Poate și asta. Dar
mai întîi e dovada unei în-
țelegeri desăvîrșite a gene-
zei creației. Talentul apar-
ține individului, individul
aparține complexității uma-
ne în rîndul căreia s-a fă-
cut remarcant. În felul ace-
sta, talentul are obligația de
a nu se exprima doar pe si-
ne, ci de a fi purtător de
cuvînt.

Dimensiunile
acestor realități

Confiniile adevărului co-
respund, în această proble-
mă, fruntarilor domeniului
limbajului: literatura își
trage seva din pămîntul fer-
til al realităților sociale și
naționale, își găsește izvorul
viu, apa sa vie, în di-
mensiunile acestor reali-
tăți.

Corneliu STURZU

Verum dicere, a spune a-
devărul înseamnă a comu-
nica lumii bucuria și une-
ori tristețea, frumosul și u-
neori uritul („ținînd urîtu-n
veșnica eclipsă, / plutesc a-
cum pe-o orfică elipsă / un
murmur luminos, un sclipet
sferic, / străfulgerînd prin

cosmic-nturice“), izbînda
și uneori eșecul, pentru că
drumul înainte nu poate fi
presărat numai cu flori sau
imbibat numai de miresme.
Profesiunea de credință a
scriitorului presupune așa-
dar o concepere veridică și
o redare veridică a realită-
ților majore, a valorilor
certe existente în peisajul
contemporan.

Firește că literatura, ma-
rea literatură atînsă de ari-
pa vesniciei, nu poate rămî-
ne la stadiul unui simplu
joc de oglinzi care să re-
flecte corect și școlărește
luminile și umbrele din
preajmă. Ea implică — și
am s-o repet pînă la sație-
tate — o re-creare a lumii,
un strigăt — reconfortant —
ingenuu și unic în variata
lui inflexiune, un solloco care
reunește — paradoxal —
în dialogul presimțit de pro-
pria lui jertfă.

Pe întinsul acestui pămînt
fertil al realităților sociale
și naționale, se găsește loc
destul pentru stabilirea u-
nui raport, a unui echilibru
între literatură și viață, în-
tre limbaj și scriitură, între
semnificația și rolul versifi-
cației și conturarea criteri-
lor valorice în domeniul li-
rismului, recunoscîndu-se
totodată că suflul liric auten-
tic poate fi sesizat nu numai
în făptura de aer a unui
vers rimat, ci și în aceea a
unui vers liber (sau etero-
metric, cum i se mai spun-
ne).

Cunoscîndu-adînc viața ce-
tății în care trăiește, oame-
nii și năzuințele lor, identi-
ficîndu-se pe plan creator
cu visele și faptele lor, scrii-
torul va reuși să transmită
prezentului și viitorului me-
sajul veridic al gîndurilor și
sentimentelor sale, hic et
nunc filtrate prin prisma de
cristal a talentului autentic,
a unui talent care are idei
și le poate vedea la ceasul
de taină a inspirației.

munca

Falsitatea dă un lustru care
se șterge nemaipomenit
de ușor. Aceasta ar contra-
zice logica și echilibrul sis-
temului nostru social. Prac-
tica partinică, pornind de
la nivelul cel mai înalt, ne-a
obisnuit cu temeînicia și cu
judecata adîncă a fenome-
nelor, ne-a obisnuit cu rosti-
rea demnă a adevărului nos-
tru, fără complexe.

Prezentul românesc este,
prin definiție, un prezent al
îndrăzneții. Tot ceea ce în-
făptuim reprezintă o depă-
șire a obisnuitului, iar depă-
șirea obisnuitului — jus-
tificat, necesar, cu răspun-
dere — îndeplinește cu exac-
titate condiția îndrăzneții.

În mod firesc, îndrăzneala
socială justifică și produce
îndrăzneala artistică. Numai
că îndrăzneala nu înseamnă
a te arunca în gol și a de-
monstra prin aceasta că golul
este oricînd dispus să te
înghită. Nu înseamnă nici
zgomet, nici stridență
nu înseamnă nici irres-
ponsabilitate, nici obrăznicie.
Nimic nu e mai supărător
decît speranța îndrăzneții,
decît manifestarea superfi-
cială și fără aderență la
realitate, fals temerară și
violent expusă. Îndrăzneala
adevărată e departe de gra-
tuitate, ea acoperă cu priso-
nitate ideea unei finalități
plenare, comune. Nu întot-
deauna îndrăzneala trebuie
să șocheze. În schimb, întot-
deauna, trebuie să adauge.

Andi ANDRIȘ

O imagine

a noastră în lume

— Ce așteptăm de la lite-
ratură? — se întrebă un
prestigios critic contempo-
ran. O imagine a noastră
despre noi înșine? O ima-
gine a lumii despre noi? O
imagine a noastră despre
lume?

Da, literatura este o ima-
gine a noastră despre noi
înșine. Într-un anume sens,
literatura înseamnă și o i-
magine a lumii despre noi.
Dar cred că esența literatu-
rii transpare din această i-
magine a noastră despre lu-
me. Că este o imagine, deci
o viziune a fost demult de-
monstrat.

„În activitatea de formare a
liste, un rol important au literatu-
ra afirmarea, în forme specifice, a
și viață“.

(Proiectul de

„Partidul va stimula și în vii
de înaltă ținută umanistă, bogate
rate din viața și munca poporului
comunismului“.

Scriitorului

fără lite-
sibil de con-
o literatură

morește prin
imagini ale
ane ale lu-
e, informații
prefacerea
care pruden-
tă de carac-
al literatu-
asa conturul
osid datele
ură (Un Tai-
mplu, a dus
la ultimele
nd în fiecare
ograma unei
nu trebuia
ă). Este no-
lui Balzac
ia umană,
istorie com-
ții franceze
mărturiseste
vățat numai
e economice
eit din toți
sticienii de
ă, luați la o-

scriitor de
toate acces-
t vogă în e-
succesul unui
e, explorând
lui se situa
unui public
ții tari, că-
a să-și ci-
ul — numit
ia umană.
de la noi.
în mod
un fiion de-
tului romă-
scriitor nu
ală adinci-
artistică dar
asă fecundi-
ar Petrescu,
lu cu un a-
e public, a
„cât Sado-
reusit să-l
t cantitativ,
păstrându-i
titluri, pe
ia care se
jar cu toate
în pămîn-
re „cotă“
teca poste-
cărților lui
este conver-
a de date și
od acea „a-
lor“, inten-
autor fiind
mică romă-
ni XX. In-
realizată. Și
puncte de
proza inter-

belică rămân Sadoveanu, Re-
breanu, Camil Petrescu,
Hortensia Papadat-Bengescu,
Mateiu Caragiale. În cazul
lui Cezar Petrescu, cantita-
tea nu a fost propulsată de
calitate, imaginea societății
românești interbelice, deși
veridică în linii mari, nu a
fost suficientă pentru a con-
cede statutul de mare scrii-
tor. Pe de altă parte: aflăm
ceva din romanele lui Sa-
doveanu despre lumea în
care trăiește autorul, des-
pre sine ori despre contem-
poranii săi? Aproape nimic.
Pentru că prin Sadoveanu
respiră suflarea româneas-
că de pretutindeni și din
totdeauna. După Eminescu,
Sadoveanu dă cea mai fide-
lă imagine a noastră, a ro-
mânilor, despre noi înșine
și despre lume.

Dar și aceasta nu este o
imagine completă și defini-
tivă. La întregirea ei lucrea-
ză scriitorii contemporani
și cred că prin Zaharia
Stancu, Geo Bogza, Marin
Preda, Eugen Jebeleanu. Eu-
gen Barbu noi spunem lu-
cruri esențiale lumii despre
cum trăiește și cum mor as-
tăzi oamenii, ce gândesc și
ce visează ei în spațiul car-
pato-dunărean.

O epocă prin excelență
constructivă ca a noastră
nu poate avea decât o lite-
ratură constructivă, intere-
sată atât de destinele indi-
viduale cât și de destinele
țării. Pendulând neconținut
între sine și lume, scriitorul
încearcă mereu să surprin-
dă punctul optim al impac-
tului, elementele definitorii
ale timpului. Desigur, sînt
infiniți mai puțini cei care
transformă aceste decantări
în literatură autentică decât
cei ce fac o simplă traduce-
re de text sentimental.
Dar, prin scriitorii citați
mai sus, și încă prin alții
alții se propune, în lume, o
imagine a noastră despre
lume. Sînt scriitori care de-
ja dialoghează cu viitorul,
și acest fapt trebuie să fie
reconfortant pentru spiri-
tualitatea românească.

Nicolae TURTUREANU

Creația înseamnă dăruire

Studiul Programului par-
tidului mi-a întărit încă o
dată convingerea că nu ex-
istă și nu poate exista o
adevărată artă a cuvîntului
scris atît timp cît aceasta
nu își are resursele ei inspi-
ratoare din viața semenilor
noștri pentru care scriu;
atîta vreme cît în structura
ei intimă nu există un fond
ideatic sănătos, cu reale va-
lențe de ordin estetic, mor-
al, social, politic și filoso-
fic sau atîta timp cît nu vi-
zează o cît mai înaltă finali-
tate, atîta vreme cît nu e a-
nimată de nobile țeluri. Vă-
zînd, așadar, în acest Pro-
gram, de însemnătate istori-
că, al partidului, înscris lim-

pede și programul muncii
noastre literare, ca și res-
ponsabilitatea civică a scrii-
torilor, avem încredințarea
profundă că, mai mult ca
oricînd, în această etapă de
perfecționare socialistă, cînd
conștiința umană dobîndește
noi rezonanțe, lucrările li-
terare pe care le elaborăm
au îndatorirea de a fi echi-
valente cu niște veritabile
lecții realizate, firește, în
forme și cu mijloace speci-
fice artei, și puse în slujba
educării sufletești a celor
care ne citesc. Evident, nu
e ușor sau simplu, chiar
pornind, de bună seamă,
necesarmente, de la postu-
late ca acestea, să realizezi
dezideratele privind produ-
cerea revoluției în sfera
conștiinței sociale, aceasta
solicitînd istoriei un răs-
timp de desfășurare relativ
mai îndelungat. Pe-
rioada mutațiilor structurale

pe care o parcurgem acum
e cea care pune în evidență,
cu maximum de claritate,
dimensiunile transformărilor
de conștiință, cotiturile în
sfera de spirit a maselor
largi și direcțiile noi în ca-
re evoluează conștiința so-
cialistă a contemporaneității
noastre. În acest sens, e,
desigur, știut, creația artis-
tică reprezintă singurul do-
meniu în care, pentru a te
imbogăți spiritualicește, tre-
buie să dăruiești cu genero-
zitate iubitorilor de frumos
tot ceea ce posezi mai bun
în mîntea și cugetul tău.

Ion ISTRATI

Poemul vital

Ideal ar fi, din punctul de
vedere al autorului, ca o-
perele sale să aibă o audien-
ță imediată, căci, în primul
rînd, contemporanilor săi se
adresează. Ideal ar fi, din
punctul de vedere al publi-
cului, să se regăsească în
scrierile autorilor contempo-
rani.

Marii scriitori au fost
cronicari ai vremii lor și au
păstrat un echilibru între
ceea ce aveau de comunicat
artistic și nivelul de înțe-
legere al publicului.

Referindu-mă doar la poe-
zia noastră actuală, aș vrea
să remarc următorul lucru:
există și autori care, din do-
rința de a publica tot ce

scriu, mizează prea mult pe
avantajul limbajului poetic
obisnuit. Că au de comuni-
cat — sau nu — idei, trăiri,
sentimente majore, nu-i in-
teresează; pe ei îi interesează
numai ca publicul cititor
să înțeleagă. Și, astfel, întil-
nim uneori situații cînd i-

dei generoase sînt tratate cu
o ușurință care pur și sim-
plu compromite breasla.
Cînd îmi cad sub ochi ase-
menea „zburdălnicii“ ale
confracțiilor (mai tineri sau
mai în vîrstă), îmi este ru-
șine de rușinea lor. Pe bu-
nă dreptate, în ultimul
timp se pune un accent de-
osebit pe rolul criticii. Toc-
mai pentru că avem și poe-
zie bună, mobilizatoare, le-
gată de prezentul nostru,
trebuie să nu o lăsăm com-
promisă de manufacturieri.
„Cumînțenia“ unor subpro-
duse literare nu trebuie să
prolifereze și nu trebuie să
o ia înaintea poemului vital.

Ioanid ROMANESCU

Scriitorul- însuflețitor

Așa după cum se arată în
grandiosul Program al par-
tidului de făurire a societății
socialiste multilaterale dez-
voltate și înaintare a Româ-
niei spre comunism, „litera-
tura și arta trebuie să-i a-
jute pe oameni să privească
mereu înainte, să le dea o
imagine înflăcărată a pers-
pectivei istorice, să prefigu-
reze schimbările viitoare ale
societății. să însuflețească
masele populare, tineretul
patriei noastre la fapte mă-
rețe închinare realizării
visului de aur al omenirii —
comunismul“.

Poet, prozator sau dra-
maturg, scriitorul României
contemporane are în primul
rînd nobila misiune de a
influența conștiințele citito-
rilor, purificîndu-le de ră-
mășițele individualismului
îngust și egoismului, culti-
vînd în locul lor trăsături
care reprezintă progresul și
frumusețea morală: dragos-
tea pentru om, patriotismul,
cinstea, demnitatea, curajul
cetățenesc, etica muncii.
Astfel, începînd de la artico-
lul sau poemul din ziar și
pînă la lucrările difuzate
prin reviste, radio, televi-
ziune, cărți și scene de tea-
tru, contactul scriitorului au-
tent cu membrii obștei
este permanent.

Oamenilor le place să se
entuziasmeze de adevăr și
frumos, și nimeni altul de-
cît scriitorul autentic nu le

poate insufla mai bine acest
sentiment. Totodată, acelo-
rași oameni le repugnă scă-
derile morale sau erorile
de tot felul, judecîndu-le
după cum se cuvine, și ni-
meni altul decît scriitorul
bine orientat asupra proble-
melor etice nu le poate fi
de un real sprijin în acest
proces delicat. Oamenii poar-
tă în străfundul ființei lor
dragostea de patrie, și cît
de fericiți se simt atunci
cînd un vers bine inspirat
îi ajută să trăiască, la o
înalță tensiune a emoției, a-
cest sentiment! Participînd,
pe o lungă durată de timp,
la felurite manifestări artis-
tice, mi-am dat seama că
aceste aspecte exprimă în-
săși aspirația maselor spre
progres și cultură. De aceea
cuprînderea lor în Progra-
mul partidului configurează
atît rolul scriitorului ca fac-
tor social, cît și marea res-
ponsabilitate a acestuia pen-
tru fiecare operă pe care o
realizează. Exemplul marilor
scriitori înaintași ai literaturii
noastre, care au militat pen-
tru unitate națională și e-
mancipare socială, trebuie
să ne fie mereu în față. Tin-
neretul, mai ales, are nevoie
de o literatură patriotică de
amplă vibrație, menită a-i
cultiva sentimentul de dra-
goste față de țară, mîndria
națională, bucuria de a mun-
ci spre binele poporului.

Gata la datorie în fiecare
clipă, scriitorii României
socialiste au răspuns și vor
răspunde cu entuziasm și
responsabilitate la marile
chemări ale patriei și parti-
dului.

Haralambie ȚUGUI

Poeți tineri

laureați ai concursului

de poezie „NICOLAE LABIȘ“

această țară a iubirii

Se coace aurul rotund
Miros de piine-n zarea firii
Intotdeauna am slăvit
Această țară a iubirii.

Sub stelele nemărginite
Poeții-s frați nemărginirii
De aceea vor cînta mereu
Această țară a iubirii.

Iși pune vara holde-n vis
Suind pe pragul împlinirii
Cu toți care purtăm pe brațe
Această țară a iubirii.

Petre Dinu MARCEL

Imn

Nu despre primăvara robită de semințe
Nu despre ciocirlia ce suie vara-n flori
Nu despre rodul toamnei ce tulbură credința
Nu despre crinii iernii măiastru sunători

Nu despre pulsul gliei neîntinat prin vreme
Nu despre gianduri sterpe boltite în iris
Nu despre fastul clipei ce poate-o să ne cheme
Nu despre permanența unui tărîm promis

Ci despre focul faptei viu petrecuț în piine
Și despre minunații acești bărbați de plai
Și despre mame pururi slatornicite-n miine
Și despre glasul țării doinit din guri de rai

Și despre primenirea aceasta cu lumină
Și despre ctitorirea ce nu se surpă-n zid
Și despre viitorul de naștere deplină
Și despre inimi nalte roind lingă partid

Să slobozim un cîntec de dragoste specific
Lîmpezitor și amplu ca trecerea cu dor
Aici unde lumina serbează mioritic
Victoriile muncii sfințite-n tricolor!...

Vasile ZETU

Cîntec despre eroul necunoscut, murind în iubirea Patriei

Mestecenii căzînd, ceea ce nu poate fi ascultat
Ca și cum din țipăt pămîntul rană albă-ar rămîne.

Trecînd prin locul acela, păstorii văzură
Cum din zodia berbecului se rupse un corn, zămislînd o fîntînă
În care fluturii nopții aduseră trupul unei cîntătoare stele.
Și greierii zidiră un pod din trecerea Eroului prin ierburi.

Ce pas mai ivește în urmă-i liniștite marmuri albe,
Iar în templul păstorilor, lina de aur, un foc veșnic arzînd?...
E temătorul ochi urcînd o dată cu seva ierbiilor,
Și roditoarea palmă mingîind floarea strugurilor,
Buze iubind zidul mirositor ca un strai de zestre
Cînd cei nuntiați de-o zi visează cocori deasupra casei...

Inveșmîntat pămîntul în trecerea Eroului,
Acesta este cîntecul lui către Patrie.
Și moartea, ca o floare pe buzele calului său
Cînd privește coborîrea sabiei din plînsul soarelui,
Prea curat trupul său se scufundă-n tăcere
Căci fruntea se clatină cum părul iubitei răsfirînd dimineața.
De-ar jeli în cor uriaș toate femeile ce-s mame
Acest pustiu de după moartea Eroului,
El, cum mina pruncilor, îmbrățișînd numele Patriei,
Numele Patriei, cîntec...

O, de-ar vedea prietenii cum brațul său mai deplin ca înflorirea
livezii

Și scutul în iarbă pentru greierii Patriei...
O, de-ar coborî în lume toți săgetătorii
Să vadă torța veșmintelor oprind exodul morții
Și cum cenuși rotesc ca valuri la marginea tărîmului cu numele
Patriei...

Eroul, locul unde au căzut mestecenii,
Lemnul, rană albă înmiresmată, caută zimbrul său pierdut
Și zborul în liniștea Patriei...

Ecaterina FODOR

antirăzboinică

Atîta vreme cît mai ninge-n arme,
Atîta vreme cît depindem de-o gravă soluție,
Prin inima poetului trec absolut toate
Gloanțele plutoanelor de execuție.

Atîta vreme cît pentru o șa
De alocuri se lucrează preț de o lună,
De inima poetului o, da, o, da,
Toți caii lumii împuşcați atîrnă.

Atîta vreme cît privim în sus
Iar sub picior pămîntul trișează într-una,
F inima poetului mai sus
Decît nisipul veșted în care zace luna.

Atîta vreme cît adorm soldații-n marș
Și ațipesc țărani pe drumul de cîmpie...
Poetul, de cunoaște trădarea pe ascuns,
Să i se uște dreapta pe coala de hirtie!

Dorin SALAJAN

mului nou, a conștiinței socia- și arta, chemate să contribuie concepției înaintate despre lume

Program al Partidului Comunist Român)

făurirea unei arte și literaturi idei și sentimente nobile, inspi- din idealurile socialismului și

(Tezele C.C. al P.C.R.)

Te din bumbac, model „Breaza” ornamentată cu broderii și cusături.

AFIRMAREA ARTEI POPULARE preocupare a cooperativei „Arta casnică” Breaza

Dincolo de frumusețile pereche ale așezării, dincolo de virtuțile curative ale zonei, ceea ce îi dă orașului Breaza un bine meritat renume atât în țară cât și peste graniță, este meșteșugul neîntrecut al cooperativelor locale, adevărați artiști în făurirea unor neasemuite frumuseți. Vechea îndeletnicire a femeilor din cele 10 localități componente ale orașului (Breaza de Jos, Breaza de Sus, Frăsinet, Gura Beliei, Irimești, Nistorești, Podu Corbului, Podu Vadului, Surdești și Valea Târsei) a căpătat valențe noi după 1947, când, în cocheta așezare subcarpatică s-a înființat Cooperativa „Ar-

ta casnică”. Înființată atât în ideea satisfacerii necesităților locale cu bunuri de larg consum, cât și pentru perpetuarea tradiției în arta cusăturilor populare, cooperativa a ajuns chiar din primii ani să valorifice aproape integral specificul folcloric din valea superioară a Prahovei și să-și cîștige un nume dintre cele mai prestigioase în rîndul creatorilor de frumos.

După aproape trei decenii de existență, pentru cei care-i cunosc evoluția în timp nu mai este nici un secret că această cooperativă, datorită atenției pentru calitate și un bun gust în tot ceea ce produce, și-a

dobîndit o personalitate distinctă care face cinste deopotrivă județului Prahova cât și țării întregi.

În actuala formă de organizare a cooperativei, activitatea ei se desfășoară pe mai multe planuri:

— secția de broderie care cuprinde lucrări manuale de broderie cu specific național.

— secția covoare, unde se confecționează covoare românești și cu motive originale într-o varietate gamă sortimentală și coloristică.

— țesătorie mecanică.

— croitorie pentru confecționarea rochiilor, ilor, bluzelor și fetelor în vederea aplicării broderiilor sau cusăturilor.

— munca la domiciliu.

Avînd un profil de producție bine conturat, activitatea cooperativei „Arta casnică” Breaza, răspunde necesităților materiale cotidiene care nu pot fi satisfăcute de către industria republicană datorită seriilor mici de produse din fluxul tehnologic de fabricație.

Valorificarea tradiției locale

În gama extrem de variată de produse, în complexitatea sortimentelor de confecții ce se realizează zilnic aici, se întîlnesc de fapt dificultățile inerente cu care se confruntă harnicii cooperatori din Breaza, dificultăți care raportate la succesele obținute de-a lungul anilor scot la iveală valoarea profesională a colectivului. De bună seamă, producția acestei cooperative nu se poate evidenția prin volum — cooperarea neurmărind acest scop — ci prin valorificarea posibilităților de creație ale meșteșugarilor locali, în scopul satisfacerii necesităților cu produse specifice zonei.

Știind că prin strădania lor trebuie să răspundă prompt necesităților pieței și în același timp să continue tradiția meșteșugarilor de odinioară, cooperativii de la „Arta casnică” își concretizează programul de activitate însufleții de dorința de a oferi cumpărătorilor produse în care utilul să se conjuge armonios cu frumosul.

Respectîndu-se linia unor stiluri tradiționale deplin cristalizate în componentele lor, care nu mai reclamă nici un fel de prezentare fiind definitiv afirmate în folclorul național, modelele cusăturilor și broderiilor care se realizează la Breaza, poartă caracterele spiritualității românești. În lucrările de mare sensibilitate artistică produse aici, descoperim nu numai capacitatea de a maripula rafinatele cromatice axate pe o varietate de nuanțe, dar și expresivitatea desenelor ajunse într-o fază de mare virtuozitate caligrafică.

Cînd spunem acestea, avem în vedere în mod special excepționalele covoare românești, ale căror forță și densitate a desenului nu anulează rigoarea modelului ci îi conferă o deosebită originalitate.

Nu este întîmplător faptul că pentru aceste calități cu totul remarcabile covoarele românești produse la Breaza sînt foarte căutate pe piața internă, fiind în același timp trimise ca mesagere ale orașului și țării în cele mai îndepărtate locuri ale lumii.

Cartea de vizită a unității

Vizitînd magazinul de prezentare și vînzare a produselor și discutînd cu cei în drept despre prezent și viitor în munca cooperativelor, constăți cu mare satisfacție că harnicul colectiv de la Breaza depune un efort lăudabil pentru direcționarea și diversificarea permanentă a producției, nu numai în scopul asigurării necesităților de moment ale consumatorilor, dar și pentru acoperirea nevoilor viitoare ale populației din perimetrul ce-l deservesc. Aceste preocupări ce dovedesc maturitate și însușirea științei conducerii, explică într-un fel succesele care le-au realizat pînă acum cooperativii, succese care an de an se reeditează consolidînd un prestigiu. Desigur că în acest prestigiu, în rafinatul gust pentru frumos și în talentul și hărnicia cooperativilor stau reușitele competitive ale covoarelor, broderiilor și cusăturilor pe piața mondială; sigur este că în îndepărtatele țări ale Africii, Americii de Nord și de Sud, Asiei, în țările dezvoltate din Europa ca și pretutindeni, produsele colectivului de la „Arta casnică” sînt prezente, căutate și apreciate la justă valoare.

— Munca noastră înseamnă o permanentă căutare a frumosului, o permanentă valorificare a tezaurului folcloric, ne spunea unul dintre cei mai vechi cooperatori, tov. Supeală Ion contabil șef al unității. Cred că ceea ce se produce la noi nu este cu nimic mai prejos decît realizările unor artiști consacrați.

Tot ce producem este rentabil și cu mare căutare în circuitul comercial intern și extern, a continuat interlocutorul nostru.

Despre cele spuse de contabilul șef aveam să ne convingem cîteva minute mai tîrziu cînd un grup de turiști francezi luaseră cu asalt magazinul de prezentare, căutînd cîteva articole ce sînt extrem de apreciate în străinătate. Pe primul plan se aflau bineînțelez ille din bumbac model Breaza, ornamentate cu broderii și cusături, bluzele cu broderie „filtre” manuală, covoarele ștergarele decorate cu arnici, ca și scoarțele cu motive geometrice. Am simțit un sentiment de mare mîndrie cînd turiștii reînțorși la autobuze, duceau ca pe niște trofee de mare preț pachetele în care se aflau produsele fabricate la „Arta casnică”.

Unitatea livrează comerțului de stat și cooperatist pe bază de comenzi ocazionale sau contracte de lungă durată, o varietate producție de cusături, covoare, broderii, confecții etc., într-o paletă coloristică diversă. LA CERERE, UNITATEA POATE EXECUTA COMENZI ÎN FUNCȚIE DE MODELELE ȘI PREFERINȚELE BENEFICIARILOR.

UNITĂȚILE INTERESATE POT LANSA COMENZI FERME LA SEDIUL COOPERATIVEI „ARTA CASNICĂ” DIN BREAZA, STR. COLONEL DOCTOR POPOVICI NR. 6, JUDEȚUL PRAHOVA, cunoscînd că pentru optimizarea și eficiența transporturilor, unitatea expediază produsele prin C.F.R. în condiții de ambalare și servare ireproșabile.

Prezentînd Coop. „Arta casnică” Breaza și produsele ei de calitate excepțională cu care minunatul colectiv își onorează beneficiarii de pretutindeni, o facem în intenția mărturisită de a-i extinde aria relațiilor comerciale și de a prilejui unui număr cît mai mare de clienți să cunoască atributele unei serviri civilizate, caracteristice unei economii suple și dinamice așa cum este cea românească.

Prin urmare, încercînd relații comerciale cu această unitate, veți aprecia bunul renume de care se bucură în prezent cooperativa „Arta casnică” Breaza.

Cooperativa vă așteaptă să-i deveniți parteneri comerciali și vă promite o colaborare exemplară.

EMIL GEORGESCU
ȘI
VASILE BAȘA

Rochie executată din bumbac 100% și broderii manuale aplicate și integrate.

Bluză din bumbac cu broderie „filtre” manuală.

Noua față a orașului

Fiecare ieșean, asemeni fiecărui cetățean al țării simte o îndreptățită bucurie și mândrie pentru înfăptuirile contemporane, dar mai ales e îndemnat să-ți arate noua față a orașului. Anul jubiliar 1974. — anul celei de a XXX-a aniversări a Eliberării patriei de sub jugul fascișt și al celui de al XI-lea Congres al partidului — moment ce încheie o nouă etapă în opera de edificare a socializării în țara noastră — îi găsește pe oamenii muncii din județul Iași angajați în prim avânt pe magistrala înfăptuirii tuturor sarcinilor. Oricare dintre așezările de pe aceste bătrâne locuri moldovene (Iași, Pașcani, Hirlău, Tg. Frumos), oricare cartier al Iașului, oricare stradă veche sau nouă, poartă amprenta unor profunde transformări, rod al muncii harnice și pricepute a oamenilor de aici, care urmează cu încredere și neabătut sfatul plin de înțelepciune al partidului.

Iar printre ei, la loc de cinste — constructorii, copărtași ai tuturor realizărilor noastre.

Integrat organic în procesul național al industrializării, județul Iași cuprinde astăzi aproape 50.000 de muncitori în aproape 40 de întreprinderi desfășurate pe paleta economică a țării: construcții de mașini, metalurgie, chimie, electrotehnice, textile, alimentare etc. Din aceste 40 de unități existente, mai mult de jumătate sînt construite de la prima șarjă de fundație, restul modernizate, dezvoltate, reutilitate. Semnificativ e faptul că producția industrială a județului a crescut de aproape 30 de ori față de anul 1950 iar în 1975, față de același an, va fi mai mare de 45 de ori, ca urmare a investițiilor în curs. **Iașul dă, la această oră, produse solicitate în peste 70 de țări de pe glob.**

Dar pentru a se realiza un asemenea potențial industrial la început au fost constructorii, acești vizionari ai viitorului care descind pe imajul de la Tuțora și, coborînd spre adîncul Pământului, văd cum va arăta viitorul **TEHNOTON**, viitoarea ceramică sau Prefabricatele. Ei pregătesc locuința utilajului ce așteaptă și cînd montatorii intră în acțiune, oamenii cimentului și ai cărămizii își ridică uriașele mașini și trec mai departe.

Simburele de foc al industriei, ca orice forță, atrage viața, începînd cu școli, policlinici, magazine și terminînd cu locuințele. Drept care, constructorii ne edifică cetatea universitară a chimiei în umbra furnalelor industriale, construind facultate după facultate pe malul stîng al Bahluului, alături de cămine, laboratoare, cantine. Și tot comandate de platforma industrială au înflorit ca niște răzoare prospete noile cartiere ieșene: **Socola, Nicolina, Cantemir, Alexandru cel Bun, Tudor Vladimirescu, Ciurchi, Tătărași, Bahluj drept** etc. Sînt mii de apartamente ce oferă condiții optime de locație tuturor celor care slujesc industria, învățămîntul, economia — într-un cuvînt viața. Și dacă în chimie lucrează circa 10.000 de oameni; dacă metalurgia li-

vrează azi, de pildă, de 5 ori mai multe țevi și profile în aproximativ 500 de tipodimensiuni decât acum zece ani; dacă textilistii realizează azi în numai trei săptămîni producția anului 1949; dacă industria lemnului, dacă industria alimentară...; dacă la Tehnoton... — dacă avem toate aceste realizări, primul gând trebuie îndreptat spre constructorii nevoșii ce abia termină un obiectiv spre a ataca altul.

Dacă azi Pașcanii sînt mai mult decît un nod de cale ferată și întreg orașul e în transformare, urcînd pe verticală pînă la nivelul 10 (numai în acest an intră în folosință 240 apartamente) această creștere este o urmare a dotării orașului cu forță industrială. Dacă la Hirlău se realizează tricotaje ce depășesc hotarele țării și cresc mereu blocuri moderne; dacă Tîrgul Frumos are aspirații industriale, trimițînd covoare la competiții internaționale și edificînd clădiri moderne, — toate acestea au fost posibile datorită eforturilor depuse de constructorii, agenții determinanți ai schimbării la față a județului. Trebuind să facă față unui volum tot mai mare de lucrări, ei au venit cu soluții complexe de înaltă tehnicitate, căi moderne de execuție, de mare randament: De aceea, putem vorbi de un adevărat proces de industrializare a construcțiilor.

Desigur că toate mutațiile survenite în concepții și procedee au solicitat profesii noi în construcții, calificări superioare, ridicarea nivelului profesional. Constructorul de azi nu mai e un muncitor ocazional, ci un adevărat specialist care știe precis ce sarcini îi stau în față și realizează construcții la nivelul exigenței mondiale. Constructorul modern construiește azi pe tot întinsul globului, impunînd măiestria sa de bun meșteșugar pe țărîmul Balticeii sau în preajma Vienei. Constructorul român edifică la el acasă blocuri și instituții ce vor concura, trebuie să concureze, cu cele ale oricărui oraș din lume.

Facultatea de chimie a Institutului politehnic Iași, aproape de conturul final

Pe șantierele Trustului de Construcții Iași, tehnologii moderne de execuție, inițiative valoroase

De la o perioadă la alta, execuția pe șantierele Trustului de Construcții capătă noi dimensiuni cantitative și calitative. Se aplică noi tehnologii, se lansează valoroase inițiative care sporesc rodnicia muncii. În marea întrecere socialistă pentru îndeplinirea cincinalului înainte de termen, colectivul trustului înregistrează succese remarcabile. Astfel la 23 August a.c. s-a îndeplinit planul pe patru ani din cincinal, pînă la sfîrșitul acestui an preliminarîndu-se obținerea unei producții susplimentare în valoare de 205 milioane lei. Semnificativ este faptul că sporul de producție obținut este urmarca creșterii productivității muncii, indicator al cărui nivel planificat

a fost depășit pînă în prezent cu peste 7 procente. Dacă ne referim la sarcinile fizice, merită consemnat faptul că au fost executate și predate beneficiarilor înainte de termen, 176 de apartamente, o grădiniță de copii în cartierul Alexandru cel Bun, școli, ateliere școlare. În prezent sînt în curs de recepție alte 17 obiective, în vederea predării lor în exploatare.

— Nu am scăpat însă din preocupările noastre — ne spune ing. **Mircea Dumitrașcu**, directorul trustului — nici gospodărirea cît mai rațională a bunurilor. Pînă acum am obținut economii de 180 tone de ciment, 20 tone de oțel, 30 tone de țevi pentru instalații, 20 m.c. material lem-

nos, 5 km. de conductori electrice ș.a.

Am mers pe șantiere, am discutat cu muncitori, maiștri și ingineri. Șeful de lot **Ion Alexa**, șeful de brigadă **Cosach Nichita**, **Vasile Gheorghiiș**, șeful brigăzii de cofraje plane metalice și mulți alți constructori ne-au relatat despre inițiativele lansate, despre măsurile luate pentru accelerarea ritmurilor de execuție, pentru sporirea eficienței economice a activității trustului. De exemplu, brigăzile conduse de **Eduard Dudău**, **Vasile Judele** și **Mihai Minucă** — de mai multe luni au lansat și aplică o inițiativă deosebit de valoroasă. Este vorba de executarea a 2,5 apartamente într-o zi cu o singură macara. Efectele sînt evidente. Randamentul utilajelor a sporit cu 30 la sută, durata de execuție a lucrărilor de structură a scăzut cu 20 la sută, s-a devansat darea în folosință a blocurilor (parter plus patru etaje) cu circa 20 de zile.

De asemenea, brigada complexă condusă de **Constantin Minastireanu** și **Vasile Gheorghiiș**, nu de mult, a lansat inițiativa de realizare a 1,2 apartamente în 24 de ore, la blocurile cu structură din diafragme de beton armat monolit turnat în cofraje plane metalice. Ea se aplică la blocurile cu 11 nivele. Efectele sînt evidente. Un bloc de 60 de apartamente se realizează în 50 de zile, față de 60—65 de zile, cît dura înainte de aplicarea inițiativei. Ea s-a extins și la brigada condusă de **Const. Trofin**. Prin aplicarea acestei inițiative a crescut randamentul utilajelor cu 20 la sută, s-a scurtat durata de execuție a lucrărilor de structură cu circa 10 zile, se devansează darea în folosință a unui bloc cu 60 de apartamente în medie cu 10 zile.

Fîind preocupat pentru gospodărirea cît mai rațională a materialelor, în special a celor deficitare, șeful brigăzii de fierari-betonisti **Adam Ion**, a lansat inițiativa „Reducerea consumului specific de fier beton cu unu la sută, la lucrările de infrastructură”. Ea se aplică la construcția de locuințe din cartierul Alexandru cel Bun și s-a extins și în zonele Socola-Nicolina, centrul orașului ș.a. Roadele aplicării acestei inițiative sînt bogate. S-a obținut o economie de aproape 5 tone de fier beton.

La rîndul său, zugravul **Grigore Parasca**, de la Șantierul nr. 3 a lansat o altă inițiativă: „Economisirea a cel puțin 30 de grame de vopsea la metru pătrat de vopsitorie (la tîmplărie și pereți)”. Inițiativa s-a extins și la brigada condusă de **Mihai Niculi** și **Gheorghe Iașcu**. Pînă în prezent rezultatele obținute de pe urma aplicării acestei inițiative sînt concludente. Economii înregistrate se ridică la peste 1500 kg.

Aminteam mai sus că pe șantierele Trustului de Construcții se extinde și aplicarea unor tehnologii moderne. Este vorba de execuția blocurilor de locuințe cu ajutorul cofrajelor glisante, precum și a cofrajelor plane metalice. De asemenea, în ultimul timp, colaborarea cu întreprinderea de materiale de construcții din Iași și din alte județe ale țării s-a extins, în vederea folosirii unor panouri prefabricate din beton, panouri care sporesc gradul de industrializare și totodată conduc la o creștere substanțială a productivității muncii.

Rep.

O prognoză literară franceză (III)

Lui Allèrès i se pare că „problema «realismului» e depășită”; noi credem că e depășit numai un anumit fel de a o pune. Fiindcă a descoperi cu satisfacție că realismul este astăzi „oniric” la Pierre Gascar nu înseamnă decât a recunoaște că una din marile forme ale realismului n-a încetat deloc să existe. Iar când Albèrès (referindu-se la același Gascar — creator de obsesii biologice — ca la un alt Lautréamont) afirmă că „realismul oniric a fost dintotdeauna adevărat realism”, nu trebuie să deducem că realismul social al lui Flaubert, sau cel istoric al lui Martin du Gard, ar fi fost „neadevărat”. El e numai altfel, cu alte caracteristici — și e destul să menționăm că pentru un R. Weilek, de exemplu, (în *Conceptele criticii*) tocmai acestea erau și cele mai „autentice” (ceea ce poate deveni o bază de plecare pentru o exagerare opusă). De fapt, realismul artistic admite o pluralitate de tendințe între cele două, de mai sus, adevăr care a fost suficient argumentat la timpul său. În măsura în care tematica umană cea mai cuprinzătoare cu putință nu este îndepărtată din literatură, aceasta rămâne, într-un grad sau altul, realistă. Fantezia și visul creator fac parte integrantă din realism. Sufletul romantic poate exalta visul, dar nu e nevoie de nici un efort ca să recunoaștem realismul romanticilor. Vechea polaritate realist-romantic stabilește mai curînd o opoziție de tip temperamental între extravertit și introvertit, cu care se poate motiva atenția precumpănitoare pentru lumea imaginilor „din afară” (așa cum le sesizează și selectează individul creator), sau pentru cele „dinăuntru” (dar așa cum pot fi totuși „comunicabile”, deci accesibile și altora).

Nu numai un scriitor medieval ca Dante, ori un romantic ca Hugo pot fi mari realiști, dar și reprezentanții barocului (în Spania, de pildă). Realismului (cu interesul său foarte ieșit, mai direct sau mai stilizat, pentru existență) nu i se poate opune cu adevărat decât abstractismul, adică, la limită, golirea cuvintelor, a propozițiilor — și consecutiv și a lumii — de orice înțeles. Or, abstractismul reprezintă în literatură o manieră de care se îndepărtează instinctiv majoritatea scriitorilor — și uneori chiar și cei care au fost meduzați o vreme de el. Sînt tot atîtea rațiuni pentru care nu putem fi la fel de uimiți pe cît apare Albèrès cînd redescoperă realismul nu numai la autorii „noului roman”, dar și la unii „structuraliști” — ca să nu mai amintim pe cei inclinați să-și manifeste „sensibilitatea” sub forma unor „mituri” proprii.

★

Știința — sau, ceva mai prudent: cercetarea — viitorului (căreia am putea să-i spunem, credem, fără riscuri cacofonice și fără termeni hibridi, *melonologie*) este, în primul rînd, una de organizare prospectivă, rațională și coerentă a unui timp care interesează în cel mai înalt grad colectivitatea și pe fiecare individ. În lumea tehnicii, și în general în cea economico-socială, prospecțiunile pleacă de la faptul că oamenii nu mai acceptă orice viitor, că ei își pot alege și modela acum (datorită multor factori favorizanți, și nu în cele din urmă ordinarilor) unul din mai mult posibil și parțial previzibil. Dar în lumea artei și a literaturii? Aici se poate de asemenea, conjectura — ba poate cu mai puține urmări grave decît în celelalte cazuri; de decis însă un drum dinainte, indiscutabil, nu se poate. Specificul creației artistice e tocmai acela de a premerge prospecțiunile logice și matematice, variabilitatea vitezei de mișcare, oscilațiile și surprizele fiind mult mai numeroase în acest domeniu al vieții spirituale foarte greu de codat; de aceea, eventualul model pe care l-am căuta e mult mai greu de descoperit. Tot ce se poate afirma cu destulă probabilitate e că literatura și arta ce vor fi practicate efectiv în anul 2000, vor fi „inactuale” în chiar momentul respectiv, care va fi deja „deschis” spre 2010. Pentru aceasta, ca și pentru alte considerente, cartea lui Albèrès rămîne — pe acest plan — în bună măsură, „o viziune a spiritului” său, și, așa cum autorul a știut-o de la bun început, își are interesul major acum și aci, și mult mai puțin în conturarea orizontului 2000.

Motto-ul pe care l-a ales pentru volum spune dealtminteri destul despre „pariu” imposibil în care se lansează Albèrès; în *Anchete*, Jorge Luis Borges scria: „Dacă mi-ar fi dat să citesc oricare pagină de astăzi — cea de față de pildă — așa cum va fi citită în 2000, aș cunoaște literatura anului 2000”. Evident, o ascincnea favoare nu i se rezervă nimănui, înainte de a fi trăit în condițiile social-istorice respective. Citatul din Borges pune accentul pe neîntrerupta schimbare a mentalității oamenilor. S-ar cuveni deci să știm mai întîi cum vor trăi francezii în 2000, în ce fel își vor plimba privirile peste lume și propria lor existență, ca să îndrăznim apoi să creionăm și coordonatele literaturii care le-ar putea procura satisfacții.

R. M. Albèrès a abandonat însă de la început această pistă întrevăzută o clipă, dar de atîtea ori mai dificilă, și a preferat să se bazeze pe autodezvoltarea literaturii, ca un proces oarecum autonom: cunoscînd germenii „cei mai puternici” azi, putem bănuși plantele de mîine. Ar fi perfect justificat, dacă „biologia literară” ar reproduce măcar unele din legile dezvoltării vegetale sau animale; se știe însă că riscurile extrapolării sînt și aici enorme. Știința, pentru care Albèrès are o adevărată pasiune, socotind după terminologia la care recurge preferențial, este fizică, deci o știință-pilot; de aici și stilul „prezicerii” fundamentale: toate formele literare viitoare „vor trebui să treacă prin polii de magnetizare ce se fac resimțîți încă de astăzi”. Dacă stabilim adevărații poli, prevederea nu e deloc eronată: de cînd există, literatura s-a mișcat între același tendințe de construcție axată pe „conținut” și „mesaj” și acela al atracției spre jocurile formale; nu avem nici un motiv să credem că nu va continua s-o facă, într-un chip sau altul.

La un moment dat însă, rezumînd ideile lui M. Foucault din *Cuvintele și lucrurile*, Albèrès o face cu atîta căldură, încît pare să le îmbrățișeze. Principala teză a lui Foucault, se știe, este aceea a *discontinuității* între structurile de civilizație și limbaj, imposibilitatea de a judeca epocile în baza unei evoluții: nu există un „limbaj universal”, ci

oșar structuri succesive, autonome. Pentru Foucault — și avem impresia că și pentru Albèrès, cel puțin într-un moment — marea descoperire e că „umanismul a murit” în zilele noastre și nimic nu ne mai poate lega de prima parte a veacului. În acest caz însă, ne întrebăm dacă prezumarea literaturii din anul 2000, pornind de la datele de astăzi, mai poate avea loc. În măsura în care Albèrès adoptă punctul de vedere al unei succesiuni întîmplătoare de „orizonturi” închise în ele însele, în propriul lor limbaj, ca a unor „mărgele” ce nu mai pot alcătui practic un șirag, orice tentativă de prognoză în domeniul vieții spirituale este dinainte condamnată.

În realitate, R. M. Albèrès nu dă curs nici ideii lui Borges, nici aceleia a lui Foucault; el rămîne fidel unei construcții raționale, potrivit căreia e imposibil ca premisele constituite de literatura de azi să nu aibă consecințe peste două-trei decenii. Încrederea lui în continuitate e dovedită și de încercările de a-i liniști pe cei atașați literaturii tradiționale, care s-ar speria poate de perspectiva unei proze „create” de ordinaritate: „Cel mai bun ordinar rămîne sistemul nervos uman, utilizat ca atare”.

Unele din „prezicerile” albèresiene — cele mai însemnate — se repetă pe parcursul volumului. Dintre cele cu o semnificație mai vagă, prea generală, am reține credința că „se poate aștepta de la literatura viitorului o tendință ludică”, precum și supoziția că „unul din țelurile viitorului” va fi „mariajul dintre știință și arta literară”, cam în sensul pe care îl indică de pe acum proza lui Le Clézio. „Tendința ludică” i se pare lui Albèrès foarte „nouă” întrucît se opune azi unei proze raționaliste și de „intenție artistică”. Dar de la Schiller pînă la Max Eastman s-a făcut mereu teoria artei ca joc, descărcat de orice pragmatism; de la Jarry pînă la „ATEherul de Literatură POTențială”, jocul literar a avut destul timp, credem, să-și piardă „noutatea”. Cum secolul nostru este și unul care a descoperit valențele mult timp ignorate ale „copilului” ca „tată al bărbatului”, în special pe tărîmul fanteziei, presupunerea lui Albèrès va putea sta în picioare chiar și dincolo de 2000... Totul depinde însă de factura jocului: o maximă abstractizare, după cum i-o prevede Albèrès, n-ar face decît să-l scoată complet din cîmpul artei, transformîndu-l într-un simplu „passe-temps” pentru o minoritate insensibilă la altceva.

Convergența între știință și artă s-ar datoră, după Albèrès, caracterului din ce în ce mai „baroc” al ambelor, împrejurării că știința actuală „nu mai poate fi o viziune de unitate”, că și ea prezintă lumea în imagini complexe, „ba chiar contradictorii”. Albèrès neglijează însă, în realitate, acest caracter contradictoriu al științei, care face — între altele — ca ea să nu fie chiar *toată* „barocă”: el are vizibil înclinarea de a prefera „indeterminarea” ca pe un fel de ultim răspuns în lumea fizicii — ca să nu mai pomenim de alte forme ale existenței.

Tendințele cu adevărat definitorii în proza de proporții de la sfîrșitul mileniului ar trebui să fie, potrivit lui Albèrès, următoarele: un roman „sumă-mitică”; un roman baroc, bazat fie pe „nebulosele limbajului”, fie pe „farmecele sensibilității”; în fine, un roman „realist-oniric”. Ceea ce stînjenește în aceste „preziceri” e că ele nu fac decît să transcrie *taie* rezultatele sintezei asupra unui sector al literaturii contemporane ca general-valabile pentru anul 2000. Am fi obligați să credem că, între timp, nu se va mai produce nimic nou în cîmpul literelor, și că trăim efectiv, de pe acum, la modul viitorului. Este greu de conceput totuși o asemenea „înghețare” a întregii literaturi pentru un sfert de veac...

Despre romanul „sumă-mitologică”, ni se spune că „va putea să apară realist ca stil, dar, de fapt, prin construcția lui foarte cerebrală, în vederea sugerării anumitor simboluri, va ține pasul cu „contemporaneitatea”. Este un drum ocolit pentru a recunoaște, în cele din urmă, că: „Raționalismul tradițional nu-și va pierde drepturile”; ceea ce poate fi și previziunea noastră. Cît despre sintagma „sumă mitologică”, ea convine perfect, ca prezentare caracteristică, *Comediei* umeae, de pildă, care a impus un univers cu mii de înfățișări, regizat de un singur zeu: Banul.

„Limbaj interior și percepție confuză sau fărîmițată a lumii, iată trăsăturile acestui baroc, care e citeodată batură”. „Informatatea” care așteaptă o structură va putea fi roc al informului, și în care trebuie să se deseneze o structură. „Informatate” care așteaptă o structură va putea fi așadar „centrifugă” — orientată spre multiplicitatea „nebulosă” a lumii cu care scriitorul întreține un dialog sensorial — sau „centripetă”, referindu-se la „personalitatea” Vorbitorului. După cum se vede, termenii ecuației artistice rămîn și în acest caz cei dintotdeauna: scriitorul — lume — și bineînțeles, limbajul; nou este, într-o măsură, numai accentul pus pe multiplu, pe aspectul tulbure al celor două dialoguri. Se exprimă și aici, indirect, teama — devenită adevărată idiosincrazie — față de un sens intuitiv undeva, afară sau înăuntrul ființei umane: cu atît mai mult, de un sens pe care l-ar introduce conștient scriitorul, dacă ar depăși limitele formalismului, în cursul „structurării”. Aceasta îl determină pe Albèrès să-și închipuie că prozatoriul anului 2000 („intocmai” ca unii de azi) se vor feri să se ridice de la nivelul strict perceptiv spre reprezentări — deci spre „imagini” — act care ar reintroduce ipso-facto și personajul. Sfirșitul mileniului ar trebui să însemne, în consecință, în literatura franceză, o reîntoarcere la caracterul frust al unei pre-gîndiri primitive: aceasta ar pune-o însă într-un dezacord cu atît mai flagrant cu știința și tehnica, pe care le putem totuși presupune superioare, în acel moment, celor de azi. E probabil că și împotriva unei asemenea obiecții, de temeinice, Albèrès a reținut intenționat din știință numai latura ei așa zicînd „barocă”.

Cu toate că afirmase undeva că chestiunea „realismului” e depășită, autorul volumului *Litterature, horizon* își formulează „prezicerile” învîrtindu-le mereu în jurul aceluiași termen, pînă ce, pe deoparte, recunoaște, cum s-a văzut, șansele „realismului tradițional” (subînțelegîndu-l pe cel atașat realităților sociale și psihologice), iar pe de altă parte, declară că: „Viitorul pare deschis unei opere realiste, în care, la fel ca în aceea a lui Gascar, o înclinare aproape onirică vine să creeze uneori un univers mitic”. Termenul „oniric” vrea să consune, pe cît cu putință, cu cel de „baroc” și de „mitic”: toți trei încearcă să contribuie la protejarea realismului anului 2000 de riscul oricărei imixțiuni „existențiale”.

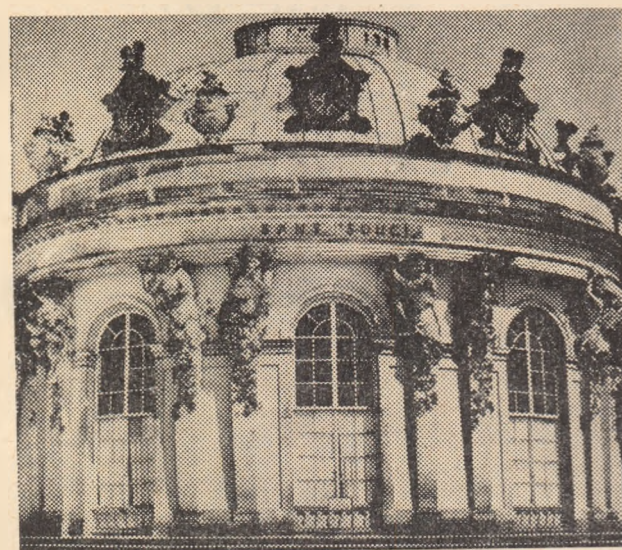
În afara acestui gen de „parti pris”, evident îngust, nu putem decît să subscriem (pentru motive diferite) previziunile prudente ale lui Albèrès, potrivit cărora romanul francez de la sfîrșitul mileniului va evolua probabil între „tradițional” și „oniric”, dar oricum, deopotrivă în marea realismului. Nu avem motive să presupunem că vor fi abandonat omul și condiția sa. Un astfel de pesimism ar fi îndreptățit numai la acei care „cred” că atunci „se va isprăvi lumea” — iar un istoric literar nu poate avea nimic comun cu ei, atîta timp cît, dezvoltîndu-și cercetarea chiar și pe un teren restrîns numai la o direcție a romanului actual, a putut descoperi și aci sensul unei continue deveniri, precum și destul spațiu încă propice umanismului.

Sintezele lui René Maril Albèrès s-au împropătat constant, sprijinindu-se pe o informare intensă și foarte la zi: am putea îndrăzni să prevedem, de rîndu-ne, că, pînă în anul 2000, va mai reveni asupra unor concluzii.

Val. PANAITESCU

25 de ani de la proclamarea

Republicii Democratice Germane

POTSDAM — „SANS-SOUCI” (aripa centrală)

Doi poeți din R. D. G.

BERND JENTSCH

arborii verzi au murit în noi

Arborii verzi cu negrele trunchiuri
au crescut în noi și tot în noi au murit.

Elementele pămîntului, pucioasa și fosforul,
s-au revărsat fără conținere din nori.

Sirenele fierăștrăuiau în somnul nostru buncăre,
drept luceafăr de seară aveam strălucirea unei
lanterne de buzunar.

Mantalele le purtam unele peste altele,
Privirile lunecau spre cer unde zburau deasemeni
și grauri.

Marile orașe cu părul lor negru
nu semănau cu orașele din cărțile cu imagini.

Cei pe care îi numeam părinți, nu ne-au
fîlcuit nimic.
Vocile lor tăceau sub ordine și tăceau sub
zăpadă.

În pădurile moartelor drumuri și-n rămurișul
zborului de pasare ne-am treziț prea brusc.

Cei care ne-ar fi putut deveni camarazi
nu purtau piele pe față.

Noi căutăm pielea camarazilor noștri
pe chipul celor care încă trăiesc.

Minia sălășluiește în noi și în noi e speranța
ori de cite ori ne gîndim la arborii verzi.

SARAH KIRSCH

sînt atît de blindă mă numesc

romaniță
degetele mele-s gingașe clădesc
biserici în palma ta unghiile mele
solzi de aripi de inger dezmiardă sînt
vară toamnă însăși iarnă-n primăvară
mi-ar plăce să fiu la tine
îmi arăți țînutul umblăm
de la un lac la altul pentru așa ceva.

e nevoie
de-o viață lungă multă fericire
pești-s cite doi
păsările clădesc noi cuiburi
stăm pe aceeași frunză.

În românește de Petre STOICA

CRONICA

săptămînal politic-social-cultural

colegiul de redacție:

LIVIU LEONTE, redactor șef
ANDI ANDRIEȘ, redactor șef adj.
N. BARBU, redactor șef adj.
ȘTEFAN OPREA, secretar g-ral
de redacție

VASILE CONSTANTINESCU

Prezentarea grafică: VALER MITRU